

เอกสารวิชาการ

เรื่อง

แผนปฏิบัติการยกระดับสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัย
เพื่อความมั่นคงด้านอาหารของไทยอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี
(พ.ศ. 2566-2570)

โดย

นางสุชีรา จรรย์ามั่น

นักศึกษาหลักสูตรนักยุทธศาสตร์ รุ่นที่ 15
ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
ประจำปีการศึกษา 2565

บทคัดย่อ

รายงานส่วนบุคคลฉบับนี้เป็นการจัดทำแผนปฏิบัติการยกระดับสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัยเพื่อความมั่นคงด้านอาหารของไทยอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) มี (1) เพื่อศึกษาแนวคิดในการจัดทำแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการเกษตร (พ.ศ. 2561 - 2580) (2) เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการขับเคลื่อนการยกระดับสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัยเพื่อความมั่นคงด้านอาหารของไทยอย่างยั่งยืน และ (3) เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการยกระดับสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัยเพื่อความมั่นคงด้านอาหารของไทยอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา โดยการใช้กระบวนการ PESTEL Analysis ในการประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก และ McKinsey 7's Framework ประเมินปัจจัยภายใน หลังจากนั้นทำการวิเคราะห์เพื่อหาประเด็นยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ด้วย TOWS Matrix โดยทำการศึกษาระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนพฤษภาคม 2565

เมื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์พบว่ามหาวิทยาลัยมีทั้งจุดแข็งและโอกาสที่สอดคล้องกัน แต่ก็ยังพบว่ามีความเสี่ยงและภัยคุกคามที่อาจมีผลกระทบต่อการยกระดับสินค้าเกษตรและอาหาร เช่น รัฐจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอในการสร้างผลผลิตและผลงาน ความเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจของประเทศและโลกตลอดเวลา ความเหลื่อมล้ำและการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศต่างกันตามรายได้ และกลุ่มอาชีพของผู้บริโภค ปัญหาน้ำท่วมและภัยแล้งและภาวะโลกร้อน เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้รับการจัดกลุ่มเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Focus) เป็นกลุ่ม “การวิจัยระดับแนวหน้าของโลก (Global and Frontier Research)” ในสาขาเกษตรและอาหาร จึงให้ความสำคัญกับการดำเนินงานตามภารกิจให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี การเกษตรสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัยเพื่อความมั่นคงด้านอาหารของไทยอย่างยั่งยืน ระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) มี 2 ประเด็นยุทธศาสตร์ ได้แก่ (1) การสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรทั้งเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เกษตรแปรรูป และเกษตร อัจฉริยะ เน้นเกษตรคุณภาพสูงและขับเคลื่อนการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม (2) การสร้างและพัฒนาคนด้านการเกษตรเพื่อสร้างรายได้การต่อยอดเชิงพาณิชย์จากงานวิจัยและนวัตกรรมในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับนานาชาติอย่างยั่งยืน จำนวน 6 ตัวชี้วัด และ 12 กลยุทธ์

การศึกษานี้ มีข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนและการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ดังนี้ (1) ปรับปรุงแผนพัฒนามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ระยะเวลา 15 ปี (พ.ศ. 2560-2574) เพื่อให้ทิศทางแผนสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ปรับปรุงแผนปฏิบัติการ 4 ปี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (พ.ศ. 2564-2567) (2) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ควรเป็นผู้ชี้นำการพัฒนาทางด้านการเกษตรของประเทศ ประเมินผลการดำเนินงานทางด้านการเกษตรของรัฐบาล การให้ข้อคิดข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทิศทางการดำเนินงานเชิงวิชาการหรือเชิงนโยบายนโยบายแก่ภาครัฐ (3) ควรมีการพัฒนาฐานข้อมูลองค์ความรู้ต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการพัฒนาคนให้ก้าวทันเทคโนโลยี และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี ในการและพัฒนากำหนดผลผลิตจากผลงานวิจัย และบริการวิชาการที่โดดเด่นและต่อยอดได้ นำมาต่อยอดเชิงพาณิชย์ (4) ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีศูนย์ตรวจสอบมาตรฐานคุณภาพ และมาตรฐานอาหารปลอดภัย ในทุกสาขาด้านการเกษตรและอาหารให้ได้มาตรฐานในระดับสากล (5) ควรบูรณาการความร่วมมือกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อการเข้าถึงเกษตรกรและชุมชนมากขึ้น

คำนำ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการเกษตร ภาคเกษตรมีบทบาทสำคัญในการสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารและสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศ รวมทั้งเป็นแหล่งจ้างงานที่สำคัญ การพัฒนาภาคการเกษตรให้มีศักยภาพและขีดความสามารถทางการแข่งขัน จะเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติในด้านต่าง ๆ สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ตามเป้าหมาย โดยเฉพาะด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน โดยการยกระดับผลิตภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์และสินค้าเกษตร ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม โดยการกระจายรายได้สู่ชุมชน ลดความเหลื่อมล้ำ ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยสร้างการเติบโตที่คำนึงถึงความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และ ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ผู้ศึกษาจึงได้เห็นถึงความสำคัญในประเด็นดังกล่าว จึงได้จัดทำแผนแผนปฏิบัติการยกระดับสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัยเพื่อความมั่นคงด้านอาหารของไทยอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

ผู้ศึกษาจึงได้จัดทำรายงานการศึกษานี้ โดยใช้กระบวนการในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกด้วยเครื่องมือการวิเคราะห์ ได้แก่ PESTEL Analysis McKinsey 7's SWOT analysis และ TOWS Matrix ตลอดจนหลักวิชาการในการกำหนดเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ (ENDs) กลยุทธ์ในการดำเนินการ (WAYS) และมาตรการหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (MEANS) เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์ ที่เป็นประเด็นที่สำคัญต่อการกำหนดแผนปฏิบัติการยกระดับสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัยเพื่อความมั่นคงด้านอาหารของไทยอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570)

สุดท้ายนี้ ผู้ศึกษาวิญญูขอขอบคุณศูนย์ยุทธศาสตร์ศึกษา สถาบันวิชาป้องกันประเทศ และคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้และโอกาสในการจัดทำแผนปฏิบัติการยกระดับสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัยเพื่อความมั่นคงด้านอาหารของไทยอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานวิจัยส่วนบุคคลนี้จะเป็นประโยชน์และนำไปสู่การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติของประเทศต่อไป

นางสุชีรา จรรย์มานัน

นักศึกษาหลักสูตรนักยุทธศาสตร์ รุ่นที่ 15

พฤษภาคม 2565

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	ง
สารบัญแผนภาพ	จ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	3
1.4 ระเบียบวิธีการศึกษา	4
1.5 ข้อจำกัดของการศึกษา	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 การตรวจสอบสถานะแวดล้อมและการวิเคราะห์ทางยุทธศาสตร์	6
2.1 สภาวะแวดล้อมภายนอก	6
2.2 สภาวะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	22
2.3 การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (SWOT Analysis)	36
บทที่ 3 แผนขององค์กร	45
3.1 ชื่อแผน	45
3.2 เป้าหมายทางยุทธศาสตร์ (ENDs) (วิสัยทัศน์/พันธกิจ/เป้าประสงค์)	45
3.3 แนวทางในการดำเนินงาน (WAYS)	47
3.4 มาตรการ เครื่องมือ ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (MEANS)	49
3.5 แผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategic Map)	58
บทที่ 4 ข้อเสนอแนะทางยุทธศาสตร์	62
ข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนและการนำยุทธศาสตร์ไปใช้	62
บรรณานุกรม	64
ประวัติย่อผู้วิจัย	65

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

2-1	เครื่องมือสำหรับการวิเคราะห์และประเมินปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อ อุตสาหกรรมและธุรกิจ	28
2-2	การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกด้วย PESTEL analysis	32
2-3	การวิเคราะห์ปัจจัยภายใน ด้วย Mckinsey 7's Framework	34
2-4	การวิเคราะห์สถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์	36
2-5	ค่าน้ำหนักของรายการปัจจัยสถานะแวดล้อมภายใน	38
2-6	ค่าน้ำหนักของรายการปัจจัยสถานะแวดล้อมภายนอก	38
2-7	คะแนนเฉลี่ยสถานะแวดล้อมภายใน	39
2-8	คะแนนเฉลี่ยสถานะแวดล้อมภายนอก	40
2-9	สรุปผลคะแนนถ่วงน้ำหนักสถานะแวดล้อมภายใน	41
2-10	สรุปผลคะแนนถ่วงน้ำหนักสถานะแวดล้อมภายนอก	41
2-11	การวิเคราะห์ TOWS Matrix	43
3-1	ความสัมพันธ์ของจุดแข็งและโอกาส และแนวทางเชิงรุก	47
3-2	สรุปเป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และกลยุทธ์	48
3-3	สรุปเป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และกลยุทธ์	48
3-4	มาตรการ แผนงาน โครงการ กลไก ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) จำแนกตามประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 และเป้าประสงค์ที่ 1	49
3-5	มาตรการ แผนงาน โครงการ กลไก ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) จำแนกตามประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 และเป้าประสงค์ที่ 2	50
3-6	มาตรการ แผนงาน โครงการ กลไก ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) จำแนกตามประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 และเป้าประสงค์ที่ 3	52
3-7	มาตรการ แผนงาน โครงการ กลไก ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) จำแนกตามประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 และเป้าประสงค์ที่ 1	54
3-8	มาตรการ แผนงาน โครงการ กลไก ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) จำแนกตามประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 และเป้าประสงค์ที่ 2	55
3-9	มาตรการ แผนงาน โครงการ กลไก ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) จำแนกตามประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 และเป้าประสงค์ที่ 3	57

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่

2-1	โครงสร้างการบริหารมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	26
2-2	โครงสร้างองค์กรมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	27
2-3	ตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ (Strategic Position) ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	42
3-1	แผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategic Map) ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	60
3-2	กรอบความเชื่อมโยงแผนปฏิบัติการ ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	61

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อาชีพเกษตรกรถือเป็นอาชีพที่คอยหล่อเลี้ยงคนในประเทศและอยู่คู่กับคนไทยมานาน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารและสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศ ภาคการเกษตรมีบทบาทที่สำคัญในการสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารและเป็นแหล่งการจ้างงานที่สำคัญ การพัฒนาภาคการเกษตรให้มีศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขัน จะเป็นปัจจัยของความสำเร็จที่สำคัญ ที่จะช่วยให้ดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2561 และ 18 เมษายน 2562 การเกษตรได้ถูกกำหนดให้เป็นประเด็นสำคัญและสอดคล้องหลักกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ในการสร้างความมั่นคงทางอาหาร ที่สร้างและกระจายรายได้ให้แก่ประชาชนโดยตรง เพื่อเป็นการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างชุมชนเมืองและชนบท ทั้งนี้จากสถานการณ์การผลิตพืชอาหารทางการเกษตรของประเทศไทยในปัจจุบัน เริ่มตระหนักถึงความสำคัญในการผลิตพืชอาหารปลอดภัยสำหรับการบริโภคในประเทศและการส่งออก เนื่องจากปัญหาด้านสุขภาพของประชากรในประเทศที่เพิ่มสูงขึ้น และข้อจำกัดทางการค้าระหว่างประเทศเกี่ยวกับการส่งผลิตผลทางการเกษตรไปจำหน่ายยังประเทศต่างๆ ที่มีข้อบังคับว่าด้วยสินค้าทางการเกษตรที่จะนำเข้าสู่ประเทศนั้น ๆ ต้องผ่านมาตรฐานการรับรองที่เป็นสากล

ในประเด็นเดียวกันนี้รัฐบาลได้กำหนดแผนการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารระยะที่ 1 (พ.ศ. 2562 - 2570) โดยกำหนดวิสัยทัศน์ที่จะส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตอาหารอนาคต (Future Food) ทั้งในระดับอาเซียนและระดับโลก ควบคู่ไปกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก มุ่งยกระดับกลุ่มผู้ประกอบการและวิสาหกิจชุมชน โดยมีแนวทางการพัฒนาในการยกระดับความสามารถในการแข่งขันให้กับผู้ประกอบการ เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ Global Supply Chain โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ตลอดจน New warriors ที่เป็นทั้ง Startup และ Scale up ให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพเพื่อผลิตสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มสูง มีคุณภาพมาตรฐาน และความปลอดภัย เพื่อการบริโภคในประเทศและส่งออก ผลักดันการลงทุนด้านวิจัยและพัฒนา เทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านเกษตรและอาหาร นำไปสู่การผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพมาตรฐาน และมีมูลค่าสูงเป็นที่ต้องการของตลาดและผู้บริโภค

เพิ่มมูลค่าและผลิตภาพการผลิต (Productivity) ให้กับสินค้าอาหารโดยใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม และการออกแบบ และสนับสนุนให้เกิดปัจจัยเอื้อให้เกิดการลงทุนในประเทศ รวมทั้งสนับสนุนการสร้างเศรษฐกิจฐานความรู้เพื่อรองรับ Digital Economy โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนากำลังคนในอุตสาหกรรม และพัฒนาระบบเพื่อเป็นช่องทางการตลาดดิจิทัล^๑

ทั้งนี้ ศูนย์วิจัยเทรนด์และคอนเซปต์แห่งอนาคต หรือ Baramizi Lab : ธนาคารแห่งประเทศไทย ศูนย์วิจัยกสิกรไทย ได้ทำข้อมูลเกี่ยวกับ Future Food Trend 2021 เผยแพร่ในงานสัมมนา Future Food Economic Forum 2021 ซึ่งได้มีการกล่าวถึงนวัตกรรมในอุตสาหกรรมอาหารที่น่าสนใจเกี่ยวข้องกับ “อาหารเพื่อสุขภาพ” ที่ช่วยป้องกันหรือเยียวยาสุขภาพทั้งทางกายและจิตใจ รวมถึงการตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมรอบตัว อาทิ การกินเพื่อเสริมภูมิคุ้มกัน (Immunity Boosting) เนื่องด้วยการระบาดของ COVID-19 ทำให้ผู้บริโภคเริ่มมองหาตัวช่วยเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมของสารอาหารและแร่ธาตุที่ช่วยเพิ่มภูมิคุ้มกันให้ร่างกาย โภชนาการเฉพาะบุคคล (Personalized Nutrition) การออกแบบโภชนาการให้เหมาะสมกับร่างกายแบบเฉพาะบุคคล โดยคำนึงถึงการใช้ชีวิต สารอาหาร และสุขภาพ และกินเพื่อสุขภาพจิตใจ (Well-Mental Eating) การกินเพื่อช่วยส่งเสริมการทำงานของสารสื่อประสาททำให้การทำงานดีขึ้น เป็นต้น ดังนั้น ผู้ประกอบการ ด้านอาหารจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ ปรับตัว และเตรียมความพร้อมที่จะให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลิตภาพ และรักษามาตรฐานการผลิต ลดความเสี่ยงของธุรกิจ ด้วยการกระจายตลาด สร้างโอกาสและสร้างกลุ่มลูกค้าใหม่ ๆ ในวงกว้างมากขึ้น^๒

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูง มีความเชี่ยวชาญด้านวิชาการ และมีผลงานในระดับโลกและภูมิภาค ในสาขาเกษตรและอาหาร อุตสาหกรรมเกษตร วนศาสตร์ สัตวแพทยศาสตร์ เทคนิคการสัตวแพทย์ สาธารณสุขศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และสาขาอื่น ๆ ที่สามารถบูรณาการหลักสูตรและองค์ความรู้ของศาสตร์ต่าง ๆ ที่มีความเชี่ยวชาญ เป็นศาสตร์แห่งแผ่นดินเพื่อใช้ในการฟื้นฟูประเทศ ประกอบกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ประกอบด้วย 3 วิทยาเขตหลัก ได้แก่ วิทยาเขตกำแพงแสน วิทยาเขตศรีราชา วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร และโครงการจัดตั้งวิทยาเขตสุพรรณบุรี โดยวิสัยทัศน์ คือ “มหาวิทยาลัยแห่งการเรียนรู้ วิจัย และสร้างนวัตกรรมระดับโลก เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานของศาสตร์แห่งแผ่นดิน” และมีพันธกิจสามประการ ได้แก่ หนึ่งสร้างองค์ความรู้จากงานวิจัย นวัตกรรม และถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถใน

¹ แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๒-๒๕๗๐: สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

^๒ ศูนย์วิจัยเทรนด์และคอนเซปต์แห่งอนาคต หรือ Baramizi Lab ศูนย์วิจัยกสิกรไทย ธนาคารแห่งประเทศไทย

การแข่งขันของประเทศ สองสร้างสมรรถนะกำลังคนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของประเทศและของโลกในทุกช่วงวัย และสามสร้างต้นแบบสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต สังคมและชุมชน ด้วยพันธกิจดังกล่าว ทำให้มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สามารถบูรณาการองค์ความรู้ และถ่ายทอดองค์ความรู้สู่เกษตรกรและชุมชนผ่านโครงการต่าง ๆ ที่ได้รับสนับสนุนตามนโยบายรัฐบาลทั้งที่เป็นโครงการตามภารกิจและโครงการที่สนองนโยบายของรัฐบาลเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งนอกจากถ่ายทอดเทคโนโลยีและองค์ความรู้ให้เกษตรกร เพื่อก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตรแล้ว มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ให้ผลิตภัณฑ์มีมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับ เพื่อยกระดับสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัยเพื่อความมั่นคงด้านอาหารของประเทศ ในการส่งเสริมเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมด้านการเกษตรเป็นผลิตภัณฑ์ระดับ premium และการรับรองมาตรฐาน รวมทั้งการเป็นศูนย์กลางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ (Marketplace) สู่ผู้บริโภค โดยมีช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายทั้งการตลาดทางตรงและ online ซึ่งก่อให้เกิดการสร้างผู้ประกอบการ (SME) เพื่อสร้างรายได้ให้กับประเทศอย่างยั่งยืน ดังนั้นมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จึงมีความพร้อมทั้งด้านองค์ความรู้ สถานที่และทรัพยากรต่าง ๆ ที่จะขับเคลื่อนการยกระดับสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัยเพื่อความมั่นคงด้านอาหารของไทย เพื่อช่วยประเทศในการแก้ไขปัญหาและฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างรวดเร็ว และสร้างความยั่งยืนให้กับประเทศต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวคิดในการจัดทำแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการเกษตร (พ.ศ. 2561 - 2580)
2. เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการขับเคลื่อนการยกระดับสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัยเพื่อความมั่นคงด้านอาหารของไทยอย่างยั่งยืน
3. เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการยกระดับสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัยเพื่อความมั่นคงด้านอาหารของไทยอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570)

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

แผนปฏิบัติการยกระดับสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัยเพื่อความมั่นคงด้านอาหารของไทยอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) มีขอบเขตการศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การเกษตร แผนการปฏิรูปประเทศ และร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ตลอดจนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ที่มีผลกระทบต่อการยกระดับสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัยเพื่อความมั่นคงด้านอาหารของไทยอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570)

2. ขอบเขตของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 10 คน ผู้บริหารที่มีส่วนในการกำหนดนโยบาย 5 คน และนักวิชาการในสาขาด้านการเกษตรและสาขาอื่นที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับสินค้าเกษตร 5 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 10 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

2.1 ผู้บริหารที่มีส่วนในการกำหนดนโยบายของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 5 คน

2.2 นักวิชาการในสาขาด้านการเกษตรและสาขาอื่นที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับสินค้าเกษตร จำนวน 5 คน ที่สังกัดส่วนงานและหน่วยต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เช่น คณะเกษตร คณะประมง คณะอุตสาหกรรมเกษตร และคณะบริหารธุรกิจ เป็นต้น

3. ขอบเขตของระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษานี้ ดำเนินการตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายน 2565

1.4 ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา โดยวิธีการตรวจสอบสภาพแวดล้อมของปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อการยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตรด้านอาหารของประเทศไทย ในมิตินโยบาย มิติเศรษฐกิจ มิติสังคม-วัฒนธรรม มิติเทคโนโลยี มิติสิ่งแวดล้อม และมิติกฎหมาย ด้วย PESTEL analysis และวิเคราะห์สภาพของปัจจัยภายในของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ แล้วนำปัจจัยภายนอกและภายในมาวิเคราะห์หาประเด็นที่มีความสำคัญด้วย SWOT analysis หลังจากนั้นจะรวบรวมข้อมูลปัจจัยที่น่าสนใจทั้งภายนอกและภายในมาวิเคราะห์ เพื่อระบุประเด็นยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ในการพัฒนาการยกระดับสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัยด้วยการวิเคราะห์ TOWS Matrix และจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการ

1.5 ข้อจำกัดของการศึกษา

การศึกษาการจัดทำแผนปฏิบัติการยกระดับสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัยเพื่อความมั่นคงด้านอาหารของไทยอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) ภายในระยะเวลาตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2565 มีข้อจำกัดในการรวบรวมข้อมูลที่อาจส่งผลการจัดทำมีความไม่สมบูรณ์ในบางประเด็น 3 ปัจจัย ได้แก่

1. ปัจจัยด้านระยะเวลา เนื่องด้วยระยะเวลาในการจัดเก็บข้อมูลเป็นการเก็บข้อมูลระยะสั้น ซึ่งอาจส่งผลต่อการแสดงความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล และการสัมภาษณ์อาจต้องทำการสอบถามหลายครั้งเพื่อความถูกต้องและความชัดเจน
2. ปัจจัยด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เนื่องด้วยการศึกษาการจัดทำแผนการยกระดับสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัยเพื่อความมั่นคงด้านอาหารของไทยอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งมุ่งสัมภาษณ์ผู้บริหารที่มีส่วนในการกำหนดนโยบาย และนักวิชาการในสาขาด้านการเกษตรและสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง จึงอาจไม่ครอบคลุมความคิดเห็นกลุ่มผู้ประกอบการและกลุ่มเกษตรกร
3. ปัจจัยด้านสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่กำหนดมาตรการการเว้นระยะห่างระหว่างบุคคล (social distancing) จึงอาจส่งผลต่อการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลตามที่ระบุไว้

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบแนวคิดในการจัดทำแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการเกษตร (พ.ศ. 2561 - 2580) ทราบสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการขับเคลื่อนยกระดับสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัยเพื่อความมั่นคงด้านอาหารของไทยอย่างยั่งยืนในปัจจุบัน และก่อให้เกิดแผนปฏิบัติการยกระดับสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัยเพื่อความมั่นคงด้านอาหารของไทยอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570)
2. เกิดแนวทางเพื่อการพัฒนาในการยกระดับสินค้าด้านการเกษตรสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัยให้เป็นผลิตภัณฑ์ระดับpremium และมีการรับรองมาตรฐาน รวมทั้งมีศูนย์กลางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ (Market Place) สู่ผู้บริโภค โดยมีช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายทั้งการตลาดทางตรงและ online นำไปสู่การสร้างผู้ประกอบการ (SME) เพื่อสร้างรายได้ให้กับประเทศอย่างยั่งยืน
3. ได้แผนปฏิบัติการยกระดับสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัยเพื่อความมั่นคงด้านอาหารของไทยอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) สามารถเป็นโมเดลการพัฒนาในการยกระดับสินค้าด้านการเกษตรสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัยระดับประเทศได้ในอนาคต

บทที่ 2

การตรวจสอบสถานะแวดล้อมและการวิเคราะห์ทางยุทธศาสตร์

2.1 สถานะแวดล้อมภายนอก

2.1.1 สถานการณ์ด้านสินค้าเกษตรและอาหารของประเทศไทยในปัจจุบัน

ภาคเกษตรมีบทบาทสำคัญในการสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารและสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศ รวมทั้งเป็นแหล่งจ้างงานที่สำคัญ การพัฒนาภาคการเกษตรให้มีศักยภาพและขีดความสามารถทางการแข่งขัน จะเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติในด้านต่าง ๆ สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ตามเป้าหมาย โดยเฉพาะด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน โดยการยกระดับผลิตภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์และสินค้าเกษตร ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาค ทางสังคม โดยการกระจายรายได้สู่ชุมชน ลดความเหลื่อมล้ำ ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็น มิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยสร้างการเติบโตที่คำนึงถึงความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ในช่วงปี 2550 – 2560 ภาคเกษตรของไทยมีอัตราการเติบโตในระดับที่น้อยกว่าร้อยละ 1 โดยมี สาเหตุสำคัญจากข้อจำกัดด้านการใช้และเข้าถึงปัจจัยการผลิตที่ไม่เหมาะสม การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและ นวัตกรรม ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติส่งผลกระทบต่อยกระดับผลิตภาพการผลิตและรายได้ของภาคเกษตร ซึ่งที่ผ่านมาได้มีมาตรการในการบรรเทาปัญหา แต่ส่วนใหญ่เป็นแผนระยะสั้นเพื่อการแก้ไข สถานการณ์เฉพาะหน้า สะท้อนให้เห็นว่าภาคเกษตรของไทยยังได้รับการพัฒนาเพื่อยกระดับศักยภาพ และขีดความสามารถในการแข่งขันให้เทียบเท่ากับภาคการผลิตอื่น ๆ และเป็นส่วนหนึ่งในการยกระดับรายได้ ของประเทศให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ดังนั้น เพื่อเป็นการวางรากฐานการพัฒนาในระยะยาวอันจะนำไปสู่การพัฒนาและแก้ปัญหาอย่าง เป็นระบบ จึงจำเป็นต้องมีทิศทางในการพัฒนาเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตรทั้งพืช ปศุสัตว์ และประมง เพื่อนำมาซึ่งโอกาสในการสร้างรายได้สร้างความมั่นคงทางอาหารและพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้กับเกษตรกรในระยะ 20 ปี

2.1.2 สถานการณ์ด้านการเกษตรและอาหารของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้(ASEAN)

ในระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้(ASEAN) ประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิต สินค้าเกษตรเป็นอันดับ 2 รองจากประเทศอินโดนีเซีย โดยปริมาณการผลิตของไทยนั้นคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 14 ของกลุ่มประเทศ ASEAN ทั้งหมด ขณะที่อินโดนีเซียครองสัดส่วนตลาดมากกว่าร้อยละ 48 สาเหตุหลักที่ทำให้ประเทศอินโดนีเซียสามารถสร้างผลผลิตทางการเกษตรได้มากกว่า มาจากปริมาณประชากรและพื้นที่ใน การเพาะปลูกที่มากกว่าประเทศไทย โดยมีจำนวนประชากรทั้งหมดประมาณ 264 ล้านคน ส่วนประเทศไทย มีประชากรประมาณ 69 ล้านคนเท่านั้น และยังมีพื้นที่การเกษตรจำนวนมาก โดยพื้นดินบนเกาะต่าง ๆ ของประเทศ อินโดนีเซียรวมกันแล้ว มีพื้นที่มากกว่า 1,905,000 ตารางกิโลเมตร ในขณะที่ประเทศไทยมีพื้นที่ประมาณ 513,120 ตารางกิโลเมตร ซึ่งเทียบเท่ากับปริมาณร้อยละ 26.93 ของพื้นที่ทั้งหมดของประเทศอินโดนีเซียเท่านั้น นอกจากนี้ ด้วยสภาพภูมิอากาศและภูมิประเทศที่ใกล้เคียงกัน ทำให้ทั้ง 2 ประเทศมีการปลูกพืชที่คล้ายกัน ตามไปด้วย ซึ่งสินค้าหลักที่มีการเพาะปลูกเป็นจำนวนมากได้แก่ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง และถั่วเหลือง แต่อย่างไรก็ดีประเทศไทยก็มีพืชเศรษฐกิจที่เข้มแข็งอื่น ๆ อีก เช่น อ้อย ยางพารา และปาล์ม เป็นต้น

2.1.3 สถานการณ์ด้านการเกษตรและอาหารโลก

"World Food Safety Day" เกิดขึ้นภายใต้ความร่วมมือระหว่างองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) และองค์การอนามัยโลก (WHO) ร่วมกันทำมาตรฐานโลกที่เรียกว่ามาตรฐานโคเด็กซ์ (Codex) โดยเมื่อปี 2562 ทั้งสององค์กรได้ร่วมกันเสนอไปยังองค์การสหประชาชาติ หรือ UN ให้ประกาศหนึ่งวันในแต่ละปีเป็นวัน "World food safety day" หรือ "วันอาหารปลอดภัยโลก" ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้เห็นชอบและกำหนดให้วันที่ 7 มิถุนายนของทุกปีเป็น World food safety day

สถานการณ์ตลาดและแนวโน้มการบริโภค สำหรับปี 2564 ภาวะเศรษฐกิจโลก โอกาสของการแพร่ระบาดซ้ำของ COVID-19 สูงขึ้น แต่สินค้า กลุ่มอาหารคาดว่าจะออกสู่ตลาดมากขึ้น เนื่องจากผู้บริโภคจะหันมาให้ความสำคัญกับคุณภาพและมาตรฐาน สินค้ามากขึ้น อีกทั้งมาตรการทางการค้าในรูปแบบต่างๆ เพื่ออนาคตและตอบสนองวิถีชีวิต New Normal โดยสินค้าที่มีโอกาสทางการตลาดสูง คือ อาหารสำเร็จรูปหรืออาหารพร้อมรับประทาน (Ready to eat) รวมถึงสิ่งปรุงรสอาหาร และสมุนไพร เริ่มได้รับความนิยมในหลายประเทศในภูมิภาคอาเซียน เนื่องจากพฤติกรรมผู้บริโภค มีการปรับเปลี่ยนไปตามวิถีชีวิตของประชากรที่เร่งรีบและต้องการความสะดวกสบายมากขึ้น นอกจากนี้ ประชากร ในกลุ่มประเทศอาเซียน เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม เริ่มมีกระแสความนิยมอาหาร เพื่อสุขภาพ (ทั้ง Organic /สมุนไพร) และให้

ความสำคัญในเรื่องของความปลอดภัยของอาหาร (Food Safety) มากขึ้น รวมถึงสินค้าตลาดฮาลาล ในกลุ่มประเทศมุสลิมก็มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นเช่นกัน สถานการณ์ภาพรวมสินค้าอาหารในภูมิภาคอาเซียน/ มาตรการในช่วงการแพร่ระบาด

2.1.4 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580)

การศึกษาเรื่อง แผนปฏิบัติการยกระดับสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัยเพื่อความมั่นคงด้านอาหารของไทยอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ผู้วิจัยได้ศึกษายุทธศาสตร์ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบ “ประชารัฐ” ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

ยุทธศาสตร์ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580)³ ที่มุ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับทางด้านการเกษตรปรากฏอยู่ใน ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งกำหนดแนวทางการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนากลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคตที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ทั้งในภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการและการท่องเที่ยว โดยให้ประเทศสามารถยกระดับการผลิตทางการเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าให้สูงขึ้นขณะที่มีอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตที่จะเป็นกลไกขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่ประเทศพัฒนาแล้วด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีแห่งอนาคต รวมทั้งรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวระดับโลก โดยมีเป้าหมาย คือประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน และประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น ซึ่งมีการกำหนดตัวชี้วัด 4 ตัวได้แก่

1. รายได้ประชาชาติ การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และการกระจายรายได้
2. ผลผลิตภาพการผลิตของประเทศ ทั้งในปัจจัยการผลิตและแรงงาน
3. การลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา
4. ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

³ (ยุทธศาสตร์ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐). ๒๕๖๑, ตุลาคม ๑๓) ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๓๕ ตอนที่ ๘๒ ก. หน้า ๑ - ๖๑.

ในประเด็นเดียวกันนี้ผู้วิจัยได้หยิบยกประเด็นที่เกี่ยวข้องประเด็นยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันทางด้านการเกษตรที่ระบุในยุทธศาสตร์ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เพื่อนำมาเชื่อมโยงความเกี่ยวข้องและเป็นเครื่องมือในการกำหนดเป้าหมายของงานวิจัยชิ้นนี้มีรายละเอียด ดังนี้

การเกษตรสร้างมูลค่า ระบุว่าประเทศไทยเป็นหนึ่งในผู้เล่นสำคัญด้านการผลิตและการค้าสินค้าเกษตรในเวทีโลกด้วยพื้นฐานทางพืชเกษตรเขตร้อน และมีข้อได้เปรียบด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่สามารถพัฒนาต่อยอดโครงสร้างธุรกิจการเกษตรด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่ม เน้นเกษตรคุณภาพสูงและขับเคลื่อนการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ที่ให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลผลิตการผลิตทั้งเชิงปริมาณและมูลค่าและความหลากหลายของสินค้าเกษตร เพื่อรักษารายรายได้เดิมและสร้างฐานอนาคตใหม่ที่สร้างรายได้สูงทั้งเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เกษตรแปรรูป และเกษตรอัจฉริยะ เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น โดยมีประเด็นย่อย ดังนี้

1. เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น ส่งเสริมการนำอัตลักษณ์พื้นถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยมาเป็นผลิตภัณฑ์การเกษตร รวมทั้งสินค้าที่ได้รับการรับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยส่งเสริมการนำอัตลักษณ์พื้นถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยมาใช้ในการผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์การเกษตรที่มีมูลค่าเพิ่มสูง เป็นสินค้าเกษตรชนิดใหม่ ให้รองรับความต้องการของตลาดยุคใหม่ เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจของท้องถิ่น และสร้างจุดเด่นความแตกต่างของสินค้าเกษตรไทยในตลาดโลกเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคที่แตกต่างกันในประเทศต่าง ๆ ได้ พร้อมทั้งส่งเสริมการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาและเทคโนโลยีในการพัฒนากระบวนการผลิตและบรรจุภัณฑ์ เพื่อให้มีสินค้าอัตลักษณ์พื้นถิ่นออกสู่ตลาดสม่ำเสมอ รวมถึงสินค้าเกษตรนอกฤดูกาลพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นให้ได้รับการรับรองมาตรฐานทั้งระดับในประเทศและต่างประเทศ การส่งเสริมการขึ้นทะเบียนรับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ การส่งเสริมการสร้างแบรนด์สินค้าของเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น และการสร้างความต้องการของสินค้าด้วยการสร้างเรื่องราวของสินค้าให้เป็นที่รู้จักและยอมรับในคุณภาพทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งการผลักดันการส่งออกสินค้าเกษตรอัตลักษณ์ไทยและสินค้าที่ได้รับการรับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และพืชผลเกษตรและผลไม้เขตร้อนอื่น ๆ สู่ตลาดโลก

2. เกษตรปลอดภัย สร้างความตระหนักแก่ผู้ผลิตและผู้บริโภคทั่วโลกในเรื่องความสำคัญของมาตรฐานระบบการจัดการความปลอดภัยของอาหาร จูงใจและวางกรอบให้เกษตรกรและผู้ผลิตทำการผลิตสินค้าที่สอดคล้องกับมาตรฐาน และเข้าสู่ระบบมาตรฐานการจัดการคุณภาพทางการเกษตรที่ได้รับการรับรองจากสถาบันที่มีความน่าเชื่อถือ พร้อมทั้งให้ความรู้เกษตรกรด้านกระบวนการผลิตตามมาตรฐานสากลเพื่อมุ่งสู่การเลิกใช้สารเคมีในภาคเกษตร การเพิ่มพื้นที่และปริมาณการผลิตเกษตรอินทรีย์ในระยะต่อไป โดยส่งเสริมการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่เกษตรกรในการ

ทำเกษตรปลอดสาร และเปลี่ยนผ่านไปสู่การทำเกษตรอินทรีย์ตลอดจนสนับสนุนกลไกทางการตลาด แก่เกษตรกรที่ต้องการทำการเกษตรอินทรีย์ การพัฒนาระบบการตรวจรับรองคุณภาพและมาตรฐาน สินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทย รวมถึงระบบตรวจสอบย้อนกลับ สำหรับการตรวจสอบที่มาของสินค้าใน ทุกขั้นตอนให้เป็นไปตามมาตรฐานอันเป็นที่ยอมรับของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ

3. เกษตรชีวภาพ ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ ของประเทศในการสร้างมูลค่าเพิ่มของภาคการผลิต และนำไปสู่การผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์มูลค่า สูงจากฐานเกษตรกรรมและฐานทรัพยากรชีวภาพ และสร้างความมั่นคงของประเทศทั้งด้านอาหาร และสุขภาพ โดยเฉพาะพืชสมุนไพรที่ประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตและส่งออกผลิตภัณฑ์ จากสมุนไพรในระดับภูมิภาคและระดับโลก โดยการส่งเสริมการทำเกษตรกรรมแบบยั่งยืน รวมถึง การส่งเสริมการปลูกสมุนไพรเป็นพืชเศรษฐกิจตามความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมในพื้นที่ เพื่อ การผลิตและแปรรูปสำหรับอุตสาหกรรมทางการแพทย์การสร้างเสริมสุขภาพและพัฒนาต่อยอดสู่ อุตสาหกรรมอื่น ๆ โดยคำนึงถึงปริมาณและคุณภาพมาตรฐานตามความต้องการของตลาดทั้งใน ประเทศและต่างประเทศ และการส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และประยุกต์ใช้นวัตกรรมจากภูมิปัญญา ท้องถิ่นเทคโนโลยีสะอาด เทคโนโลยีวัสดุ และนาโนเทคโนโลยี เพื่อการเกษตรและการแปรรูปสินค้า จากความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร โดยสร้างความร่วมมือที่ใกล้ชิด ระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชนที่มีองค์ความรู้ ภูมิปัญญาดั้งเดิม พัฒนาต่อยอดและแลกเปลี่ยน เรียนรู้ พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีการนำวัตถุดิบเหลือทิ้งทางการเกษตรมาใช้ประโยชน์ในอุตสาหกรรมและ พลังงานที่เกี่ยวข้องกับชีวภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. เกษตรแปรรูป ปรับใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งนวัตกรรมจากภูมิปัญญาในการแปรรูป สร้างความแตกต่าง และเพิ่มมูลค่าในผลิตภัณฑ์และ สินค้าเกษตร รวมทั้งส่งเสริมผลิตภัณฑ์เกษตรคุณภาพสูงของไทยสู่ตลาดภายในประเทศและ ต่างประเทศ โดยส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรขั้นสูงที่มีคุณค่าเฉพาะ สอดคล้องกับความต้องการ ของตลาดที่มีความหลากหลาย ด้วยการต่อยอดผลงานจากสถาบันวิจัยสู่การผลิตเชิงพาณิชย์ การส่งเสริม ให้นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ มาพัฒนาต่อยอดสินค้าเกษตรขั้นต้นให้เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มี มูลค่าสูง การส่งเสริมการใช้วัตถุดิบและผลผลิตทางการเกษตรเพื่อแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ รวมทั้ง การสนับสนุนการนำเทคโนโลยี นวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ในการสร้างสรรค์บรรจุภัณฑ์อัจฉริยะ เพื่อ ป้องกันการปลอมปน การควบคุมคุณภาพและความปลอดภัย การติดตามผลิตภัณฑ์ในระหว่าง การขนส่ง รวมถึงยืดอายุของอาหารและสินค้าเกษตรในบรรจุภัณฑ์ ซึ่งช่วยเพิ่มมูลค่าทางการตลาด ให้แก่สินค้า พร้อมทั้งส่งเสริมการสร้างแบรนด์ และขยายช่องทางการตลาดด้วยระบบเทคโนโลยี สารสนเทศรวมทั้งให้ความสำคัญในการสร้างเครื่องหมายการค้าและปกป้องสิทธิในทรัพย์สิน ทางปัญญา

5. เกษตรอัจฉริยะ นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเป็นฟาร์มอัจฉริยะ เพื่อเพิ่มผลผลิตการเกษตรในเชิงมูลค่าและปริมาณต่อพื้นที่สูงสุด และเตรียมพร้อมรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีการคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมตลอดจนสร้างสมดุลเกษตรอาหารและเกษตรพลังงาน โดยสร้างและนำเทคโนโลยี นวัตกรรม และวิทยาการสมัยใหม่มาใช้ในการเกษตร ใช้เทคโนโลยีเกษตรด้านความแม่นยำ เทคโนโลยีการผลิตพืชในโรงเรือนเพาะปลูกด้วยการใช้ระบบอัตโนมัติและเซนเซอร์อัจฉริยะติดตามการเปลี่ยนแปลง ทั้งความชื้น แสง และอุณหภูมิภายในฟาร์ม เพื่อให้ได้ผลผลิตตรงตามความต้องการ คุณภาพคงที่ และสามารถวางแผนระบบการตลาดดีขึ้น รวมทั้งเทคโนโลยีการช่วยบันทึกข้อมูลสำคัญและติดตามการบริหารจัดการภายในโรงเรือนและฟาร์ม การปรับเปลี่ยนการทำเกษตรกรรมให้เหมาะสมกับศักยภาพพื้นที่ ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมทั้งส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรให้เข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตร การจัดการภาคเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ระบบการผลิตทางการเกษตรให้ปลอดภัยเหลือใช้ ตลอดจนพัฒนาระบบประกันภัยทางการเกษตรที่ยั่งยืน เพื่อสนับสนุนและจูงใจให้เกษตรกรใช้เครื่องมือดังกล่าวบริหารจัดการความเสี่ยงในการทำเกษตรกรรม รวมถึงส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ปัจจัยการผลิต เทคโนโลยีการเกษตรใหม่ ๆ และการใช้วิทยาการด้านเทคโนโลยีชีวภาพ พันธุวิศวกรรม ตลอดจนพัฒนาเทคโนโลยีทางการเกษตรที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ทั้งในเรื่องการปรับปรุงสภาพดิน การตรวจจับสารเคมีตกค้าง การตรวจวินิจฉัยและรักษาโรคสัตว์และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิต เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์และคุณค่าทางโภชนาการ ลดการใช้สารเคมีในการเกษตร รวมทั้งยืดอายุการเก็บเกี่ยวและการเก็บรักษาเพื่อยืดระยะเวลาการจำหน่ายผลผลิตและการส่งออก พร้อมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตด้วยเครื่องจักรกลและอุปกรณ์การเกษตรสำหรับระบบฟาร์มอัจฉริยะในประเทศ โดยยกระดับเทคโนโลยีการผลิตและเครื่องจักรกลการเกษตรให้สูงขึ้นด้วยการวิจัยและพัฒนาการสร้างและกำหนดคุณภาพมาตรฐานของสินค้าเครื่องจักรกลและอุปกรณ์การเกษตร รวมทั้งส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ การประยุกต์ใช้ข้อมูลจากดาวเทียม และเชื่อมโยงฐานข้อมูลจากการประยุกต์ใช้ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างยั่งยืนให้กับภาคเกษตร การสร้างฐานข้อมูล การเพาะปลูกระดับประเทศ การจัดการด้านชลประทาน ทะเล และชายฝั่งรวมทั้งการติดตามการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ

จากยุทธศาสตร์ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) เห็นได้ว่าการกำหนดทิศทางทางด้านการเกษตรของประเทศไทยมีมุมมองการพัฒนาตั้งแต่ต้นทางการผลิตไปจนถึงปลายทาง ซึ่งมุ่งนำเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือในการยกระดับผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ซึ่งภาคเกษตรมีบทบาทสำคัญในการสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารและสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศ การพัฒนาภาคการเกษตรให้มีศักยภาพและขีดความสามารถทางการแข่งขันจะเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติในด้านต่าง ๆ

2.1.5 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (3) ประเด็น การเกษตร (พ.ศ. 2561 - 2580)

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การเกษตร (พ.ศ. 2561 - 2580)⁴ ให้ความสำคัญกับการยกระดับการผลิตให้เข้าสู่คุณภาพมาตรฐานความปลอดภัย การใช้ประโยชน์จาก ความโดดเด่นและเอกลักษณ์ของสินค้าเกษตร รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพในแต่ละพื้นที่ การพัฒนาสินค้าเกษตรและการแปรรูปสินค้าเกษตร เพื่อสร้างมูลค่าและคุณค่าให้กับสินค้าเกษตร การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ในการผลิตและการจัดการฟาร์ม นอกจากนี้ ยังมี การสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาระบบนิเวศของภาคเกษตร เพื่อเสริมสร้างให้การพัฒนา มีการเติบโต อย่างต่อเนื่องและเข้มแข็ง ประกอบด้วย 6 แผนย่อยโดยสรุป ดังนี้

2.1.5.1 แผนย่อยเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น การพัฒนาและต่อยอดสร้าง มูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นซึ่งครอบคลุมสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะพื้นที่ สินค้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย สินค้าศิลปาชีพ สินค้าหนึ่ง ตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ รวมถึงสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และพืชผลเกษตรและผลไม้เขตร้อน โดย การนำจุดเด่นของอัตลักษณ์พื้นถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยมาใช้ในการผลิตและจำหน่ายสินค้า เกษตรที่มีมูลค่าเพิ่มสูง รวมทั้งสินค้าที่ได้รับการรับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งมีความโดดเด่นจาก ทำเลที่ตั้งในเขตร้อน และความหลากหลายของผลผลิตทางการเกษตรของไทยในแต่ละพื้นที่ที่มี เอกลักษณ์ และนำมาผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่น

แนวทางการพัฒนา

1) ส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น ด้วย การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญานวัตกรรมและเทคโนโลยีการพัฒนาระบบการผลิตและบรรจุภัณฑ์ เพื่อให้ มีสินค้าอัตลักษณ์พื้นถิ่นออกสู่ตลาดสม่ำเสมอรวมถึงสินค้าเกษตรนอกฤดูกาล ตลอดจนส่งเสริม การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคที่หลากหลาย

2) ส่งเสริมการพัฒนาและยกระดับความสามารถของเกษตรกรและ ชุมชนในการพัฒนาสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เพื่อสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร และผู้ประกอบการ วิสาหกิจชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

⁴ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๓) ประเด็นการเกษตร (พ.ศ. ๒๕๖๑- ๒๕๘๐). (Online). : [https://graduates.kpru.ac.th/file/pdf/thesis-guide/5.Chapter-4.pdf/\(๒๕๖๕, เมษายน/๑\)](https://graduates.kpru.ac.th/file/pdf/thesis-guide/5.Chapter-4.pdf/(๒๕๖๕, เมษายน/๑)).

3) สร้างอัตลักษณ์หรือนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดให้กับสินค้า รวมทั้งการสร้างแตกต่างและโดดเด่นของสินค้าในแต่ละท้องถิ่น และสร้างตราสินค้าของเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น ตลอดจนใช้ประโยชน์จากเอกลักษณ์แต่ละพื้นที่ในการเชื่อมโยงไปสู่ภาคการผลิตอื่น เช่น การท่องเที่ยวและบริการ และส่งเสริมการบริโภคสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นในระดับประเทศ และเพื่อการส่งออกไปยังตลาดโลก

2.1.5.2 แผนย่อยเกษตรปลอดภัย ผลจากกฎกติกาการค้าระหว่างประเทศ และกระแสการบริโภคที่ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยอาหาร ทำให้การผลิตสินค้าเกษตรต้องมีการปรับตัวให้เข้าสู่ระบบคุณภาพมาตรฐานความปลอดภัยของอาหารเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและภาพลักษณ์ที่ดีต่อสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องตลอดห่วงโซ่ที่มีคุณภาพและความปลอดภัย

แนวทางการพัฒนา

1) สนับสนุนการบริหารจัดการฐานทรัพยากรทางเกษตรและระบบการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งจากการลด ละ เลิกการใช้สารเคมีที่เป็นอันตราย ตลอดจนส่งเสริมการผลิตในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน อาทิ เกษตรผสมผสาน เกษตรธรรมชาติ เกษตรอินทรีย์ เกษตรทฤษฎีใหม่ และวนเกษตร เป็นต้น เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ไม่มีการปนเปื้อนของสารเคมีอันตรายในสินค้าเกษตรและอาหารและสร้างความปลอดภัยและมั่นคงด้านอาหารในระดับครัวเรือน

2) พัฒนาระบบคุณภาพมาตรฐานความปลอดภัยและระบบการตรวจรับรองคุณภาพจากสถาบันที่มีความน่าเชื่อถือในระดับต่างๆ รวมถึงการพัฒนาคุณค่าทางโภชนาการของสินค้าเกษตรและอาหารตลอดจนพัฒนาระบบการตรวจสอบย้อนกลับให้เป็นที่ยอมรับกับความต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ

3) ส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกร ชุมชน ท้องถิ่น รวมถึงผู้ประกอบการ ให้สามารถผลิตสินค้าเกษตรและอาหารที่มีคุณภาพมาตรฐาน ทั้งมาตรฐานที่เป็นขั้นพื้นฐานตามหลักการปฏิบัติที่ดีทางการเกษตร และพัฒนาต่อยอดไปจนถึงมาตรฐานขั้นสูง เช่น มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น ตลอดจนส่งเสริมการวิจัยพัฒนาสินค้า พร้อมทั้งดูแลการผลิตอาหารภายใต้มาตรฐานความปลอดภัย และการคุ้มครองผู้บริโภคและการค้าระดับสากล

4) สร้างความตระหนักรู้ของผู้ผลิตและผู้บริโภคถึงความสำคัญของความปลอดภัยเพื่อสุขภาพและโภชนาการที่เหมาะสม และการส่งเสริมด้านการขยายตลาดการบริโภคสินค้าเกษตรและอาหารปลอดภัย

5) สนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์วิถีชาวบ้าน เพื่อต่อยอดสู่เกษตรอินทรีย์เชิงพาณิชย์ควบคู่กับการขยายตลาดเกษตรอินทรีย์ทั้งในและต่างประเทศ

2.1.5.3 แผนย่อยเกษตรชีวภาพ การพัฒนาและส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มจากเกษตรชีวภาพซึ่งครอบคลุมการทำเกษตรที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเกษตรชีวภาพปลอดสารพิษ และคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม เพื่ออนุรักษ์พันธุ์พันธุ์ และผลิตอาหารที่ปลอดภัยจากสารพิษและเกษตรอินทรีย์ รวมถึงการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพในการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรด้วยกระบวนการทางชีวภาพ เพื่อนำไปสู่ผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูง

แนวทางการพัฒนา

- 1) สนับสนุนการใช้ประโยชน์จากการอนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และเชื้อจุลินทรีย์ เพื่อนำไปสู่การผลิตและขยายผลเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม
- 2) ส่งเสริมและสนับสนุนการผลิต การแปรรูป และการพัฒนาสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์จากฐานเกษตรกรรม และฐานทรัพยากรชีวภาพ มีการยกระดับให้เกษตรกรเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจการเกษตรขนาดกลางและเล็กบนฐานทรัพยากรชีวภาพ ตลอดจนมีการใช้ฐานจากการทำเกษตรกรรมยั่งยืนซึ่งเป็นระบบการผลิตที่คำนึงถึงระบบนิเวศสภาพแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อใช้ประโยชน์และต่อยอดไปสู่สินค้าเกษตรชีวภาพ ตลอดจนสนับสนุนให้มีการนำวัตถุดิบเหลือทิ้งทางการเกษตรมาใช้ในอุตสาหกรรมและพลังงานที่เกี่ยวข้องกับชีวภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) ส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรให้เป็นพืชเศรษฐกิจตามความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมในแต่ละพื้นที่ มุ่งแปรรูปเพื่อป้อนในตลาดอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร สินค้าประเภทโภชนาเภสัชภัณฑ์ประเภทเวชสำอาง และผลิตภัณฑ์กลุ่มเครื่องสำอาง รวมถึงการสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม
- 4) ส่งเสริมการทำการตลาดผ่านการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากเกษตรชีวภาพ ตลอดจนประโยชน์และสรรพคุณของสมุนไพรไทย โดยใช้โอกาสจากความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบันที่หันมาใส่ใจสุขภาพ และการรักษาสภาพแวดล้อมทั้งตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ

2.1.5.4 แผนย่อยเกษตรแปรรูป การสร้างมูลค่าโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรตลอดห่วงโซ่อุปทาน เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร ตลอดจนมีการสนับสนุนต่อยอดไปสู่สินค้าเกษตรขั้นสูงที่มีคุณค่าเฉพาะ และผลิตภัณฑ์คุณภาพสูง

แนวทางการพัฒนา

- 1) ส่งเสริมการพัฒนาและใช้วัตถุดิบและผลิตผลทางการเกษตรที่เชื่อมโยงไปสู่กระบวนการแปรรูปในอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีมูลค่าสูงโดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทานให้แก่เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร

2) ส่งเสริมการแปรรูปโดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมถึงองค์ความรู้และภูมิปัญญาที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพในการแปรรูป สร้างความแตกต่าง และเพิ่มมูลค่าในผลิตภัณฑ์และสินค้าเกษตร รวมทั้งการผลักดันเทคโนโลยีและนวัตกรรมการแปรรูปสินค้าเกษตรขั้นสูงที่มีคุณค่าเฉพาะ และผลิตภัณฑ์คุณภาพสูงที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดไปสู่การผลิตเชิงพาณิชย์

3) สนับสนุนการนำเทคโนโลยี นวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ในการกระบวนการผลิตหลังการเก็บเกี่ยวและการแปรรูป อาทิ บรรจุภัณฑ์อัจฉริยะ ควบคุมคุณภาพและความปลอดภัย ติดตามผลิตภัณฑ์ระหว่างขนส่งและยืดอายุของอาหารและสินค้าเกษตรในบรรจุภัณฑ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้า

4) ส่งเสริมการสร้างตราสินค้า และขยายช่องทางการตลาดด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศรวมทั้งให้ความสำคัญกับการสร้างเครื่องหมายทางการค้าและการปกป้องสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา

2.1.5.5 แผนย่อยเกษตรอัจฉริยะ การพัฒนาศักยภาพการผลิต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยอาศัยเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตรในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงการใช้และการเข้าถึงเทคโนโลยีการเกษตรเทคโนโลยีดิจิทัลและระบบข้อมูลสำหรับวางแผนการผลิต เพื่อพัฒนาเกษตรกรให้เป็นเกษตรกรอัจฉริยะที่สามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้พัฒนาไปสู่รูปแบบฟาร์มอัจฉริยะ

แนวทางการพัฒนา

1) ส่งเสริมการพัฒนาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ปังจัยการผลิต เครื่องจักรกล และอุปกรณ์การเกษตร รวมทั้งเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตรแห่งอนาคต อาทิ เกษตรแม่นยำ เกษตรในร่ม และเกษตรแนวตั้ง เพื่อนำมาใช้ในกระบวนการผลิต และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การเกษตรทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และทดแทนแรงงานภาคเกษตรที่ลดลงและเข้าสู่สังคมสูงอายุ

2) พัฒนาศักยภาพเกษตรกรในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตร การจัดการภาคเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงองค์ความรู้ด้านการผลิตและการตลาดต่าง ๆ ตลอดจนการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ เทคโนโลยีดิจิทัล ฐานข้อมูลสารสนเทศทางการเกษตรต่างๆ เพื่อการวางแผนการเกษตร และพัฒนาเกษตรกรให้เป็นเกษตรกรอัจฉริยะที่มีขีดความสามารถในการแข่งขัน

3) สนับสนุนและส่งเสริมการทำระบบฟาร์มอัจฉริยะ โดยการถ่ายทอดและสนับสนุนให้เข้าถึงองค์ความรู้และเทคโนโลยีแก่เกษตรกรในราคาที่สามารถเข้าถึงได้ ควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลในการวางแผนการปรับเปลี่ยนกระบวนการ

ผลิตสินค้าที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เพื่อเพิ่มผลิภาพการผลิต เพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในเชิงมูลค่าและปริมาณต่อพื้นที่สูงสุด และทดแทนการผลิตดั้งเดิม

2.1.5.6 แผนย่อยการพัฒนาระบบนิเวศการเกษตร เพื่อสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาเกษตรกรและภาคเกษตรมีการปรับตัวไปสู่กระบวนการผลิตที่มีคุณภาพมาตรฐาน และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ เพื่อให้มีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องและเข้มแข็ง จึงต้องมีการสนับสนุนส่งเสริมระบบนิเวศของภาคเกษตรในด้านต่างๆ ดังนี้

แนวทางการพัฒนา

1) เพิ่มประสิทธิภาพและการจัดการฐานทรัพยากรทางการเกษตร อนุรักษ์และรักษาฐานทรัพยากรทางการเกษตรที่สำคัญ เพื่อสนับสนุนการสร้างมูลค่าและความมั่นคงอาหาร อาทิ ทรัพยากรน้ำทรัพยากรดิน ให้มีความอุดมสมบูรณ์ การคุ้มครองที่ดินทางการเกษตร การจัดการน้ำเพื่อการเกษตรและชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลทรัพยากรทางการเกษตร เพื่อนำมาวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับข้อมูลสารสนเทศทางการเกษตร และนำไปสู่การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรมอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก

2) สร้างความมั่นคงอาหารให้กับครัวเรือนเกษตรกรและชุมชน โดยสร้างความมั่นคงด้านอาหารและโภชนาการให้เกิดขึ้นในระดับครัวเรือน ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศ สนับสนุนให้ชุมชนทำการเกษตรของท้องถิ่น เพื่อเป็นแหล่งอาหารของชุมชน ลดการพึ่งพาอาหารจากภายนอก ส่งเสริมการทำการเกษตรตามหลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ครัวเรือนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และเป็นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน สนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐหรือท้องถิ่นในพื้นที่มีบทบาทดำเนินการให้เกิดความมั่นคงด้านอาหารในมิติต่างๆ รวมถึงการดูแลโภชนาการของประชาชนในทุกช่วงวัย สร้างเสถียรภาพด้านรายได้ของเกษตรกรและประชาชน เพื่อให้สามารถเข้าถึงอาหารอย่างเพียงพอและเหมาะสม รวมทั้งการมีมาตรการรองรับสำหรับผู้มีรายได้น้อยให้สามารถเข้าถึงสินค้าเกษตรและอาหารได้อย่างทั่วถึง การติดตามการเปลี่ยนแปลงของราคาอาหารและผลกระทบ

3) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ และการเฝ้าระวังและเตือนภัยสินค้าเกษตร ส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศการเกษตรที่มีมาตรฐานและครบวงจร ทั้งเรื่องเกษตรกร ข้อมูลอุปสงค์และอุปทานสินค้าเกษตรที่มุ่งเน้นการตลาดนำการผลิต ข้อมูลพื้นที่เกษตรกรรม และข้อมูลมูลค่าสินค้าเกษตรรวมทั้งการพัฒนาระบบติดตามเฝ้าระวังและวางระบบเตือนภัย และกลไกการจัดการปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นกับสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านอุปสงค์และอุปทาน อาทิ เสถียรภาพราคาสินค้า ภาวะเปราะบางการค้าระหว่างประเทศ ภัยพิบัติธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความมั่นคงอาหาร โดยกำหนดมาตรการรองรับ มาตรการเตือนภัย

มาตรการการปรับตัว ระบบสำรองอาหารในภาวะวิกฤต และการประกันความเสี่ยงให้ทันกับสถานการณ์ รวมทั้งให้เกษตรกรและผู้ใช้ประโยชน์สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย ตลอดจนเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพ วิเคราะห์แนวโน้มการผลิตสินค้าเกษตร

4) ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างวิสาหกิจชุมชนและสหกรณ์ รวมถึงเชื่อมโยงไปถึงผู้ประกอบการภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาด้านการผลิตและด้านการตลาดของสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ รวมทั้งสนับสนุนการขยายเครือข่ายธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนและสหกรณ์ และสนับสนุนให้มีโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนภายใต้เงื่อนไขที่ผ่อนปรนมากขึ้น เพื่อยกระดับการพัฒนาเกษตรกรไปสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตรที่มีความเข้มแข็ง ตลอดจนการให้มีกลไกในการดูแลให้เกษตรกรได้รับประโยชน์จากการรวมกลุ่มและการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรอย่างแท้จริง

5) วิจัยพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมสนับสนุนภาคเกษตร สนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยพื้นฐาน รวมถึงการวิจัยเชิงประยุกต์ในด้านต่างๆ เพื่อรองรับการพัฒนาการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ทั้งในส่วนของการผลิต เทคโนโลยีการเกษตร เครื่องจักรกลและอุปกรณ์การเกษตร รวมถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ที่รองรับกับบริบทการเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อภาคเกษตร และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในเชิงพาณิชย์ พัฒนาศักยภาพเกษตรกรในการเข้าถึงองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านการผลิตและการตลาด เทคโนโลยีดิจิทัล และข้อมูลสารสนเทศ โดยใช้ประโยชน์จากศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาการผลิตและยกระดับเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตร

6) พัฒนาคูณภาพมาตรฐานสินค้าและผลิตภัณฑ์ยกระดับการผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพมาตรฐาน สอดคล้องกับความต้องการของตลาดหรือกลุ่มผู้บริโภค รวมทั้งจัดให้มีระบบการตรวจรับรองคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรอย่างเพียงพอ มีขั้นตอนการตรวจสอบที่รวดเร็ว และมีราคาเหมาะสมรวมถึงการวางระบบตรวจสอบย้อนกลับ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค

7) ส่งเสริมด้านการตลาดสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์การเกษตร โดยใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือต่าง ๆ ในการส่งเสริมและขยายตลาดสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์เกษตรในรูปแบบต่าง ๆ โดยการใช้สื่อแบบดั้งเดิมและบนอินเทอร์เน็ตทั้งในและต่างประเทศ การจัดนิทรรศการและงานแสดงสินค้า การรณรงค์ให้ความรู้ความเข้าใจถึงคุณค่าหรือเรื่องราวของสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ และการสร้างตราสินค้าไทยให้เป็นที่ยอมรับระดับสากล รวมทั้งสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมและแนวคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีความสวยงาม โดยคำนึงถึงประโยชน์ต่อการใช้งาน ความต้องการของผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อมตลอดจนยกระดับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาทั้งในและต่างประเทศตลอดห่วงโซ่การผลิต

8) อำนวยความสะดวกทางการค้าและพัฒนาระบบโลจิสติกส์ การเกษตร เพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการทางการค้าและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการให้มีความรวดเร็วและไม่เป็นภาระค่าใช้จ่ายในการทำธุรกรรมทางการค้า รวมทั้งการพัฒนาด้านโลจิสติกส์ การเกษตร เพื่อลดการสูญเสียระหว่างการขนส่งลดขั้นตอนและระยะเวลาในการส่งสินค้า ตลอดจนเตรียมความพร้อมของสถานที่เก็บรวบรวม/รักษาคุณภาพสินค้าและผลิตภัณฑ์เกษตรที่ได้คุณภาพและมาตรฐาน

เมื่อพิจารณาแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การเกษตร (พ.ศ. 2561 – 2580) สามารถเห็นได้ถึงความเชื่อมโยงและความสอดคล้องในการพัฒนาประเทศตาม ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งเป็นการวางรากฐานการพัฒนาในระยะยาวอันจะนำไปสู่การพัฒนาและแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ จึงจำเป็นต้องมีทิศทางในการพัฒนาเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตรทั้งพืชปศุสัตว์ และประมง เพื่อนำมาสู่โอกาสในการสร้างรายได้สร้างความมั่นคงทางอาหารและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับเกษตรกร

2.1.6 ห่วงโซ่คุณค่าของธุรกิจเกษตรประกอบไปด้วย 3 กิจกรรมหลัก คือ

1) กระบวนการก่อนการผลิต (Pre-Production Process) คือ การดำเนินการก่อนที่จะมีการผลิตซึ่งเกี่ยวข้องการจัดเตรียมวัตถุดิบ และปัจจัยการผลิตอื่นๆ ให้มีคุณภาพ และปริมาณที่เหมาะสมก่อนทำการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ หรือทำประมง เช่น การวิจัย และพัฒนาพันธุ์พืชหรือพันธุ์กรรมสัตว์ การผลิตปุ๋ย และสารกำจัดแมลง การผลิตวัคซีน และยาสำหรับ ปศุสัตว์ รวมถึงการเตรียมสถานที่ เงินทุน แรงงานคน และวัสดุอุปกรณ์ทั้งหมดที่ต้องใช้ในการดำเนินการ

2) กระบวนการผลิต (Production) คือการดำเนินการเพื่อเปลี่ยนวัตถุดิบและปัจจัยการผลิตให้กลายเป็นสินค้าหรือบริการที่พร้อมนำไปจำหน่าย เช่น การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ และการแปรรูปผลผลิตซึ่งปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยี นวัตกรรม และระบบสารสนเทศเข้ามาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุน และเพิ่มความสะดวกสบายให้กับเกษตรกรหมายถึง กิจกรรมที่เกิดขึ้นเพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพวัตถุดิบให้กลายเป็นสินค้าหรือบริการ เช่นการเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ และการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

3) กระบวนการหลังการผลิต (Post-Production Process) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นหลังการผลิต และการแปรรูป เพื่อส่งมอบสินค้า หรือบริการทางการเกษตรที่มีคุณภาพให้กับผู้บริโภค โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างประสบการณ์ที่ดี และความพึงพอใจสูงสุด ประกอบด้วยดำเนินการสำคัญ 3 เรื่อง คือ

3.1) โลจิสติกส์ขาออก เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเพื่อให้มั่นใจว่า ผู้บริโภคจะได้รับสินค้าที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และได้มาตรฐานตามที่กำหนด ทั้งการบริหารจัดการขนส่ง การกระจายสินค้า และการเก็บรักษาสินค้าที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้สินค้ายังคงคุณภาพขณะที่ส่งมอบหรือจำหน่ายให้ผู้บริโภค

3.2) การขายและการตลาด ครอบคลุมตั้งแต่การสร้างตราสินค้า การสร้างภาพลักษณ์ของสินค้า และการออกแบบบรรจุภัณฑ์ เพื่อช่วยให้สินค้าเป็นที่รู้จักและจดจำ รวมถึงเกิดความมั่นใจในสินค้าและบริการ

3.3) การบริหารจัดการช่องทาง หรือพื้นที่จำหน่ายสินค้าทั้งออนไลน์และออฟไลน์ อย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยให้สินค้าเข้าถึงได้ง่าย และครอบคลุมช่องทางการขายที่ตั้งเป้าหมายไว้บริการ (Service) เพื่ออำนวยความสะดวก สร้างความประทับใจ และช่วยแก้ปัญหาที่เกิดจากการใช้สินค้าหรือบริการ เช่น อำนวยความสะดวกขณะซื้อ และหลังจากซื้อสินค้า ให้บริการข้อมูลเชิงเทคนิคในการนำสินค้าไปใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด รับคำติชมและความคิดเห็นเพื่อนำกลับมาพัฒนาสินค้าและบริการให้ตอบโจทย์ความต้องการและสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้กับผู้บริโภค

2.1.7 (ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13⁵ เป็นแผนพัฒนาฯ ฉบับแรกที่เริ่มต้นกระบวนการยกร่างกรอบแผนภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและจะมีผลในการใช้เป็นกรอบเพื่อกำหนดแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ โดยกำหนดจุดหมายการพัฒนาจำนวน 13 ประการ ซึ่งเป็นการบ่งบอกถึงสิ่งที่ประเทศไทยปรารถนาจะ ‘เป็น’ มุ่งหวังจะ ‘มี’ หรือต้องการจะ ‘จัด’ เพื่อสะท้อนประเด็นการพัฒนาที่มีลำดับความสำคัญสูงต่อการพลิกโฉมประเทศไทยสู่ “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” และการบรรลุเป้าหมายหลักในช่วงระยะเวลา 5 ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 โดยจุดหมายการพัฒนาทั้ง 13 ประการมีที่มาจากการประเมินโอกาสและความเสี่ยงของไทยในการพัฒนาประเทศภายใต้กรอบของยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งได้มีการพิจารณาถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงระดับโลกสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 รวมถึงผลการพัฒนาในประเทศ ในระยะเวลาที่ผ่านมาทั้งนี้ หุมดหมายการพัฒนาที่กำหนดขึ้นเป็นประเด็นที่มีลักษณะเชิงบูรณาการ ซึ่งสามารถนำไปสู่การพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปพร้อม ๆ กัน ทำให้จุดหมายแต่ละประการสามารถสนับสนุนเป้าหมายหลักได้มากกว่าหนึ่งข้อ โดยจุดหมายทั้ง 13 ประการ แบ่งออกได้เป็น 4 มิติ ดังนี้

⁵ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13. (Online). เข้าถึงได้จาก : <https://www.nesdc.go.th/download/document/Yearend/2021/plan13.pdf> (1 เมษายน 2565).

มิติภาคการผลิตและบริการเป้าหมาย

- หมายเหตุที่ 1 ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง
- หมายเหตุที่ 2 ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน
- หมายเหตุที่ 3 ไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าที่สำคัญของโลก
- หมายเหตุที่ 4 ไทยเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง
- หมายเหตุที่ 5 ไทยเป็นประตูการค้าการลงทุนและยุทธศาสตร์ทางโลจิสติกส์ที่สำคัญของภูมิภาค
- หมายเหตุที่ 6 ไทยเป็นฐานการผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะที่สำคัญของโลก

มิติโอกาสและความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม

- หมายเหตุที่ 7 ไทยมีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เข้มแข็ง มีศักยภาพสูง และสามารถแข่งขันได้
- หมายเหตุที่ 8 ไทยมีพื้นที่และเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ ปลอดภัย เติบโตได้อย่างยั่งยืน
- หมายเหตุที่ 9 ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลง และคนไทยทุกคนมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอ เหมาะสม

มิติความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- หมายเหตุที่ 10 ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ
- หมายเหตุที่ 11 ไทยสามารถลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

มิติปัจจัยผลักดันการพลิกโฉมประเทศ

- หมายเหตุที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต
- หมายเหตุที่ 13 ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน

เมื่อพิจารณาหมายเหตุทั้ง 13 ประการ พบว่าหมายเหตุที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับด้านการเกษตรได้แก่ หมายเหตุที่ 1 ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง มีความเชื่อมโยงกับเป้าหมายหลักของร่างแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ใน 3 เป้าหมาย จาก 5 เป้าหมาย ได้แก่

1) การปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม โดยยกระดับให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน และเศรษฐกิจท้องถิ่นและผู้ประกอบการรายย่อยสามารถเชื่อมโยงกับห่วงโซ่มูลค่า และเศรษฐกิจท้องถิ่นและผู้ประกอบการรายย่อยสามารถเชื่อมโยงกับห่วงโซ่มูลค่าของภาคการผลิตและบริการเป้าหมาย

2) การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ โดยสนับสนุนให้กำลังคนมีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิตเป้าหมาย

3) การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม โดยให้เกิดการลดลงของความเหลื่อมล้ำทั้งในเชิงรายได้และความมั่นคง รวมถึงโอกาสในการแข่งขันของภาคธุรกิจ และให้กลุ่มเปราะบางและผู้ด้อยโอกาสมีโอกาสในการเลื่อนขั้นทางเศรษฐกิจและสังคมสูงขึ้น

4) การเปลี่ยนผ่านไปสู่ความยั่งยืน โดยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในการผลิต และบริโภคมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ

5) การเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับความเสี่ยงและการเปลี่ยนแปลงภายใต้บริบทโลกใหม่ โดยประเทศไทยมีความสามารถในการรับมือกับภัยคุกคามที่สำคัญในอนาคต โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โรคระบาดร้ายแรงและโรคอุบัติใหม่ และภัยคุกคามทางไซเบอร์

เป้าหมายของหมวดหมู่ที่ 1 เมื่อพิจารณาความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ พบว่า มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน 2) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และ 3) ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายของการพัฒนาระดับหมวดหมู่

เป้าหมายที่ 1 มูลค่าเพิ่มของสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปสูงขึ้น

ตัวชี้วัดที่ 1.1 ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาเกษตรเติบโต ร้อยละ 4.5 ต่อปี

ตัวชี้วัดที่ 1.2 รายได้สุทธิต่อครัวเรือนเกษตรกร ไม่ต่ำกว่า 537,000 บาทต่อครัวเรือน เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฉบับที่ 13

ตัวชี้วัดที่ 1.3 พื้นที่ทำเกษตรกรรมยั่งยืนเพิ่มขึ้นเป็น 10 ล้านไร่ เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนา ฉบับที่ 13

ตัวชี้วัดที่ 1.4 พื้นที่เพาะปลูกพืชที่ไม่เหมาะสมลดลงร้อยละ 10 เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนา ฉบับที่ 13

เป้าหมายที่ 2 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบบริหารจัดการ เพื่อคุณภาพความมั่นคงอาหาร และความยั่งยืนของภาคเกษตร

ตัวชี้วัดที่ 2.1 ภาคเกษตรมีผลิิตภาพการผลิตรวม (TFP) เฉลี่ยร้อยละ 1.5 เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13

ตัวชี้วัดที่ 2.2 มีตลาดกลางสินค้าเกษตรภูมิภาคในภาคเหนือ 2 แห่ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 แห่ง ภาคใต้ 2 แห่ง ภาคกลาง 1 แห่ง และภาคตะวันออก 1 แห่ง เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13

ตัวชี้วัดที่ 2.3 น้ำไหลลงอ่างเก็บน้ำทั้งประเทศมีปริมาณอย่างน้อย 40,000 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13

ตัวชี้วัดที่ 2.4 ระบบชลประทานมีประสิทธิภาพไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13

ตัวชี้วัดที่ 2.5 เกิดการใช้น้ำซ้ำในพื้นที่เขตรนอกเขตชลประทาน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20 ของพื้นที่ เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13

ตัวชี้วัดที่ 2.6 พื้นที่ที่สามารถลดความเสี่ยงภัยน้ำท่วม-น้ำแล้ง และเกิดระบบจัดการน้ำชุมชน จำนวน 4,000ตำบล เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13

เป้าหมายที่ 3 เพิ่มศักยภาพและบทบาทของผู้ประกอบการเกษตรในฐานะหุ้นส่วนเศรษฐกิจของห่วงโซ่อุปทานที่ได้รับส่วนแบ่งประโยชน์อย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

ตัวชี้วัดที่ 3.1 จำนวนสหกรณ์ภาคเกษตรในชั้นที่ 1 ตามเกณฑ์การจัดระดับความเข้มแข็งสหกรณ์เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 18 เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13

ตัวชี้วัดที่ 3.2 จำนวนกลุ่มเกษตรกรในชั้นที่ 1 ตามเกณฑ์การจัดระดับความเข้มแข็งกลุ่มเกษตรกรเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 6 เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13

ตัวชี้วัดที่ 3.3 จำนวนวิสาหกิจชุมชนในระดับดี ตามเกณฑ์การจัดระดับความเข้มแข็งวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 35 เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13

2.2 สภาวะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรทางการเกษตรแห่งแรกของประเทศไทย โดยถือกำเนิดมาจากโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรม เมื่อ พ.ศ. 2460 ต่อมาได้ขยายและยกฐานะเป็นวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และพัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยมีพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2486 ฉบับแรก เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2486 จากนั้นมีพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2541 เป็นพระราชบัญญัติที่เป็นหน่วยงานราชการฉบับสุดท้าย เมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2541

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้เปลี่ยนสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2558 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2558 โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2558 เป็นต้นไป โดยมีฐานะเป็นนิติบุคคล แต่ยังคงเป็นหน่วยงานของรัฐภายใต้การกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ และจากการปรับปรุงกระทรวงใหม่ ในวันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 ทำให้ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยฯ อยู่ภายใต้การกำกับของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

2.2.1 แผนปฏิบัติการ 4 ปี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (พ.ศ. 2564 – 2567)

ปรัชญา

เป็นสถาบันที่มีปณิธานมุ่งมั่นในการส่งเสริมเสาะแสวงหา และพัฒนาความรู้ให้เกิดความเจริญงอกงามทางภูมิปัญญาที่เพียบพร้อมด้วย วิชาการ จริยธรรม และคุณธรรม ตลอดจนเป็นผู้ชี้นำทิศทางการพัฒนาที่ดีของสังคม เพื่อความคงอยู่ ความเจริญ และความเป็นอารยะของชาติ

วิสัยทัศน์

มหาวิทยาลัยแห่งการเรียนรู้ วิจัย และสร้างนวัตกรรมระดับโลก เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานของศาสตร์แห่งแผ่นดิน

พันธกิจ

- 1) สร้างองค์ความรู้จากงานวิจัย นวัตกรรม และถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
- 2) สร้างสมรรถนะกำลังคนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของประเทศและของโลกในทุกช่วงวัย

- 3) สร้างต้นแบบสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต สังคมและชุมชน

เป้าประสงค์

- 1) งานวิจัย งานสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ที่มีคุณภาพ มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ และมีศักยภาพสามารถตอบโจทย์การพัฒนาทางการเกษตร อาหาร ป่าไม้ ประมง สัตวแพทย์ และอุตสาหกรรมเป้าหมายของไทย
- 2) บัณฑิตมีคุณภาพตามมาตรฐานสากล และเป็นมหาวิทยาลัยของปวงชนที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา
- 3) มหาวิทยาลัยแห่งสังคมฐานความรู้บนพื้นฐานพหุวัฒนธรรม และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงความรู้ได้อย่างหลากหลายรูปแบบ

เอกลักษณ์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มุ่งสร้างศาสตร์ แห่งแผ่นดินเพื่อความกินดีอยู่ดีของชาติ

อัตลักษณ์

สร้างสรรค์ศาสตร์แห่งแผ่นดินเพื่อการกินดีอยู่ดีของชาติและของประชาคมโลก

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างสรรค์ศาสตร์แห่งแผ่นดิน เพื่อการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน

กลยุทธ์ที่ 1 สร้างเครือข่ายความร่วมมือและเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง ศิษย์เก่า หน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย หน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน กลุ่มอุตสาหกรรม เครือข่าย และภาคประชาชน เพื่อพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ หลักสูตรตามความโดดเด่นของคณะ และวิทยาเขต และพัฒนาหลักสูตรเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนางานวิจัยและงานบริการวิชาการ รวมทั้งผลักดันผลงานของมหาวิทยาลัยเพื่อการถ่ายทอดเทคโนโลยี สู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ที่ตอบสนองนโยบายของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร อาหาร ป่าไม้ ประมง ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วิศวกรรมศาสตร์ พลังงานและวิทยาศาสตร์สุขภาพ แก่ชุมชนและสังคม

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาระบบการศึกษา การเรียนการสอนให้มีความยืดหยุ่น รองรับกลุ่มเป้าหมาย

กลยุทธ์ที่ 3 สนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิจัย นิสิต และบุคลากรในหน่วยงานต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยเข้าไปเป็นกำลังหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน และสร้างชุมชนต้นแบบ พัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนบริเวณ โดยรอบมหาวิทยาลัย วิทยาเขต ศูนย์ และสถานี ตลอดจนจังหวัดใกล้เคียง ให้ดียิ่งขึ้นพัฒนาสถานีวิจัยของ มก.ให้เป็นศูนย์ถ่ายทอดองค์ความรู้

กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศจากองค์ความรู้ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีความเชี่ยวชาญ พัฒนาระบบสื่อสารสังคมในทุกศาสตร์และทุกด้านเพื่อขึ้นำประเทศ โดยมุ่งเน้นด้านการเกษตร อาหาร ป่าไม้ ประมง สิ่งแวดล้อม สัตวแพทยศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติ วิศวกรรม พลังงาน และวิทยาศาสตร์สุขภาพ เพื่อใช้ในการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และถ่ายทอดสู่ประชาชนและสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการในระดับสากล

กลยุทธ์ที่ 1 การบูรณาการการเรียนการสอนและการวิจัยข้ามศาสตร์เพื่อให้มีความหลากหลายและมีมาตรฐานวิชาการในระดับสากล

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนางานวิจัยสู่การผลิตผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่สร้างมูลค่าในเชิงพาณิชย์และในเชิงนโยบาย สามารถตอบโจทย์ที่เป็นประเด็นเด่นของไทย พร้อมทั้งตีพิมพ์เผยแพร่ ผลงานนวัตกรรมสู่สาธารณะได้อย่างกว้างขวาง ทั้งในระดับชาติและระดับสากล

กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาศักยภาพและความพร้อม (Mobility) ของอาจารย์ บุคลากร และนิสิตสู่สากล พัฒนาทักษะทางภาษาเพื่อรองรับการบริการนิสิตต่างชาติและบุคลากรต่างชาติ

กลยุทธ์ที่ 4 สร้างเครือข่ายความร่วมมือ (Networking) ทางการศึกษา และการวิจัยกับสถาบันการศึกษาต่างประเทศ และส่งเสริมให้นิสิตชาวต่างประเทศมาศึกษาภายในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพการดำเนินงานตามภารกิจ

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาระบบบริหารงานบุคคลเพื่อการบริหารจัดการ การมอบหมายภาระงาน และการประเมินบุคลากรอย่างเป็นธรรมและเป็นระบบ สามารถวัดผลได้ รวมทั้งสร้าง Well-being การทำงานอย่างมีความสุข

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาความสอดคล้องและความเชื่อมโยงกระบวนการทำงานแต่ละภารกิจ ทั้งระบบ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของหน่วยงาน

กลยุทธ์ที่ 3 สร้างจิตสำนึกความเป็นไทยร่วมกับการอนุรักษ์และทำนุบำรุง ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาให้มั่นคงและยั่งยืน

กลยุทธ์ที่ 4 สร้างสรรค์นวัตกรรมเชิงสังคม เพื่อส่งเสริมการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย

กลยุทธ์ที่ 5 เสริมสร้างสุขภาวะทางกายและจิตใจให้กับบุคลากรและนิสิต

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน

กลยุทธ์ที่ 1 การปรับปรุงโครงสร้างองค์กร ที่เหมาะสมกับภารกิจหลักของส่วนงาน เพื่อการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ที่ 2 การจัดระบบการเงินและบัญชี การบริหารงบประมาณ ที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

กลยุทธ์ที่ 3 การบริหารงานมุ่งสู่ความเป็นเลิศ และการขับเคลื่อน EdPEX อย่างเป็นรูปธรรม และพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตร (KU-IQA)

กลยุทธ์ที่ 4 การติดตามประสิทธิภาพการถ่ายทอดแผนสู่การปฏิบัติ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การเพิ่มศักยภาพในการบริหารและจัดหาทรัพยากรเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง

กลยุทธ์ที่ 1 จัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนามหาวิทยาลัย

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา

กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาการจัดหารายได้โดยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรและทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย

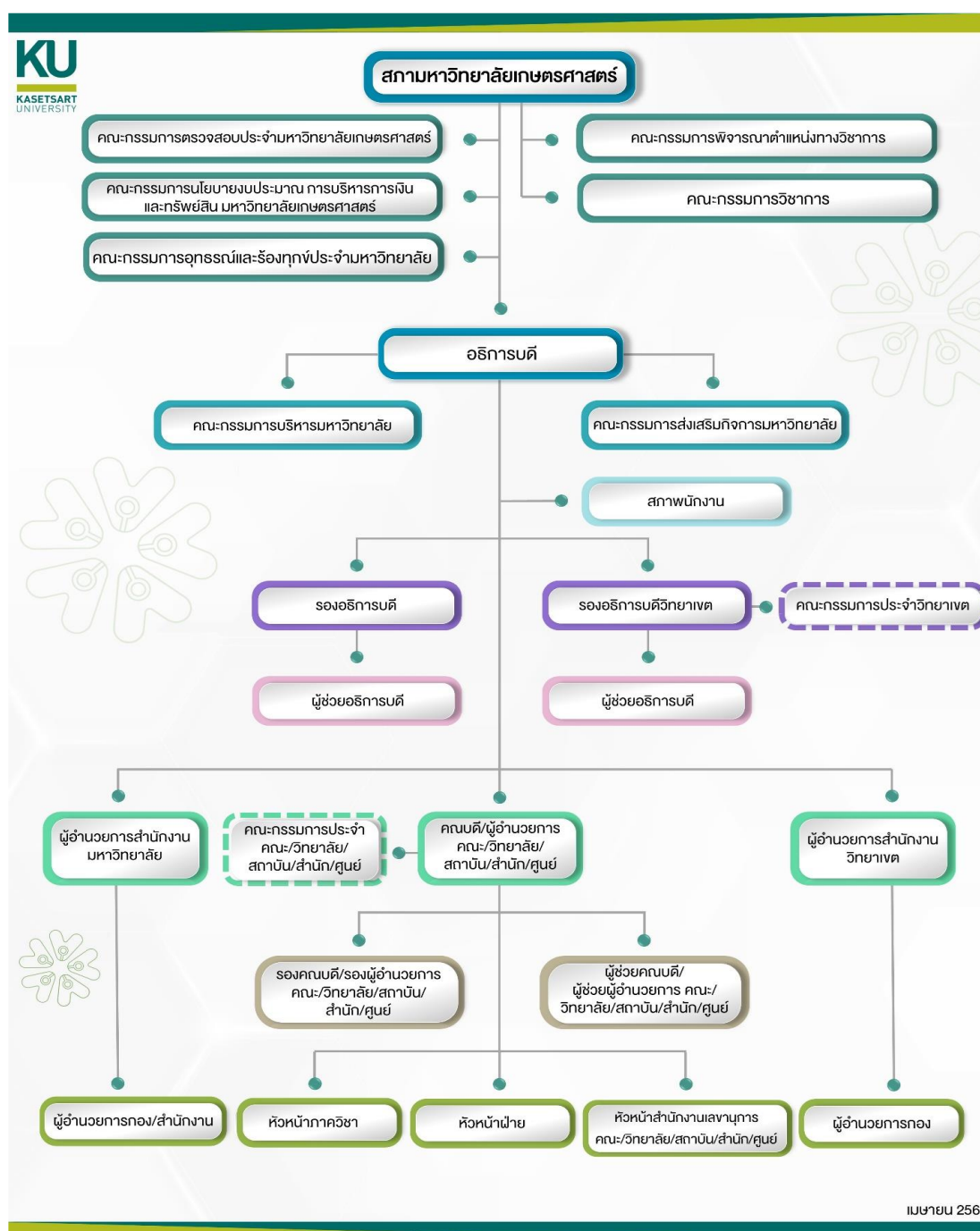
กลยุทธ์ที่ 4 เพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรที่ดิน พื้นที่ใช้สอย สิ่งปลูกสร้าง และทรัพย์สิน

กลยุทธ์ที่ 5 การบริหารเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและภาวะวิกฤต อย่างฉับพลัน

2.2.2 โครงสร้างการบริหาร และโครงสร้างองค์กรมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โครงสร้างการบริหารของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีสภามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นผู้กำหนดนโยบาย กำกับติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของฝ่ายบริหาร ซึ่งโครงสร้างการบริหารและโครงสร้างองค์กร ดังแผนภาพที่ 2-1 และแผนภาพที่ 2-2

แผนภาพที่ 2-1 โครงสร้างการบริหารมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แผนภาพที่ 2-2 โครงสร้างองค์กรมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2.2.3 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมสถานะแวดล้อม

การประเมินสถานะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทั้งภายในและภายนอกเป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อค้นหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยกระดับสินค้าเกษตรและอาหาร อันได้แก่ โอกาส (Opportunities) และภัยคุกคาม (Treats) ตลอดจนเพื่อค้นหาศักยภาพ (Strengths) และจุดด้อยของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในการขับเคลื่อนการยกระดับ

สินค้าเกษตรสู่มาตรฐานอาหารของประเทศไทยอย่างยั่งยืน เพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

2.2.3.1 การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก

สภาพแวดล้อมในการยกระดับสินค้าเกษตรและอาหารจะถูกวิเคราะห์หากการยกระดับสินค้าเกษตรและอาหารที่มีผลกระทบต่อการยกระดับสินค้าเกษตรและอาหารของประเทศไทยด้วยเครื่องมือ PESTEL Analysis ทั้งปัจจัยระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับโลก ซึ่งแบ่งได้เป็น 6 ปัจจัย ดังนี้

PESTEL Analysis คือ เครื่องมือสำหรับการวิเคราะห์และประเมินปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมและธุรกิจ โดยมีการประเมินทั้งหมด 6 ปัจจัย ได้แก่

ตารางที่ 2-1 เครื่องมือสำหรับการวิเคราะห์และประเมินปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมและธุรกิจ

P	E	S	T	E	L
ปัจจัยด้านการเมือง (Political Factor)	ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (Economic Factor)	ปัจจัยด้านสังคม (Social Factor)	ปัจจัยด้านเทคโนโลยี (Technological Factor)	ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม (Environment Factor)	ปัจจัยด้านกฎหมาย (Law)
การประเมินด้านการเมืองหรือนโยบายต่างๆ ของประเทศ รวมถึงนโยบายของรัฐบาล	การประเมินเศรษฐกิจหรือส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรแปรรูปด้านอาหาร	การประเมินด้านสังคมลักษณะของประชากรวัฒนธรรม และพฤติกรรม	การประเมินเกี่ยวกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัย	การประเมินด้านลักษณะทางธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ	การประเมินด้านกฎหมายกฎระเบียบและนโยบายต่างๆ ที่ส่งผลต่อการยกระดับสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัย

ปัจจัยด้านการเมือง (Political Factor)

การเกษตรเป็นประเด็นสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยถูกกำหนดไว้ในแผนการพัฒนาประเทศทุกระดับ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

รัฐบาลกำหนดนโยบายในการลดความเหลื่อมล้ำทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมให้แก่ประชาชน และเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจทั้งในยามปกติ และภายใต้

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มีการกำหนดมาตรการในการส่งเสริมการ การเกษตร เพื่อให้เกษตรกรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในการลดความยากจน ของเกษตรกร การขจัดความหิวโหย ความมั่นคงในอาชีพเกษตร รวมถึงความมั่นคงของรายได้ของ เกษตรกร จึงได้มีนโยบายตลาดนำการผลิต โดยบูรณาการร่วมกับกระทรวงพาณิชย์ กระทรวง อุตสาหกรรม และภาคเอกชนที่จะเข้ามาเพิ่มช่องทางในการตลาดทั้งในและต่างประเทศให้กับผู้ผลิต สินค้าเกษตร ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบสหกรณ์ เกษตรแปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเกษตรกร ถือเป็นการใช้กลไกทาง

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (Economic Factor)

ภาคเกษตรนับว่ามีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ไทยอย่างมาก เพราะมีการจ้างงานสูงถึงกว่าร้อยละ 30 ของกำลังแรงงานทั้งประเทศ ครอบคลุมถึง 6.4 ล้านครัวเรือน และที่ดินทำการเกษตรครอบคลุมถึงร้อยละ 40 ของพื้นที่ทั่วประเทศ แต่ภาค เกษตรกลับมีสัดส่วนในมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพียงร้อยละ 10 มีอัตราการเติบโตช้า และมีความเปราะบางสูงกว่าภาคเศรษฐกิจอื่น ๆ ของประเทศ และยังเติบโตในอัตราที่ช้ากว่าประเทศ ผู้ผลิตสินค้าเกษตรชั้นนำของโลก หรือแม้แต่ประเทศเพื่อนบ้านในเอเชียหลายประเทศ

จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ภาคเกษตรไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงเชิง โครงสร้างครั้งสำคัญ เช่นเดียวกับกับทั่วโลก คือการลดลงของการใช้กำลังแรงงาน ซึ่งทดแทนด้วย การเพิ่มขึ้นของการใช้เครื่องจักรกลและเทคโนโลยีสมัยใหม่ เราจะเห็นได้ว่ารูปแบบการเติบโตของ ภาคเกษตรได้เปลี่ยนจากเดิมที่เน้นการขยายตัวเชิงปริมาณ เช่น ขยายพื้นที่เพาะปลูก และการใช้ ปัจจัยการผลิตที่มากขึ้น เป็นต้น มาเป็นการเติบโตที่มาจากคุณภาพ หรือผลิตภาพมากขึ้น ในอดีต ประเทศไทยเคยมีการขยายตัวของปัจจัยเชิงคุณภาพในระดับต้น ๆ ของโลก แต่กลับตกลงมาอยู่ใน ระดับต่ำอย่างต่อเนื่องจนถูกประเทศเพื่อนบ้านแซงหน้า

ปัจจุบันเกษตรกรส่วนใหญ่ของเรายังคงทำการผลิตแบบเดิม ๆ โดยเฉพาะการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ซึ่งให้ผลผลิตต่ำแต่มีความเสี่ยงสูง (“high risk, low return”) โดยเฉพาะพืชมาหาชนที่มีความเสี่ยงจากการมีอุปทานส่วนเกินในตลาดโลกสูง เกษตรกรต้องแบกรับ ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ มีรายได้สุทธิต่ำและเปราะบาง ตลอดถึงมีหนี้สินจำนวนมาก สวนทาง กับความพยายามของภาครัฐและงบประมาณที่ได้ทุ่มลงไปภาคเกษตรเป็นจำนวนมากทุก ๆ ปี

ปัจจัยด้านสังคม(Social Factor)

ภาคการเกษตรมีความสำคัญต่อประเทศอย่างยิ่งในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการสร้าง ความมั่นคงทางสังคม การสร้างความมั่นคงทางอาหาร การเป็นรากฐานทาง วัฒนธรรมที่ดีงาม การเป็นแหล่งรายได้ และมีความสำคัญต่อชีวิตและธุรกรรมทุกภาคส่วน ของมนุษย์ เนื่องจากภาคการเกษตรนั้นเป็นพื้นฐานของแหล่งวัตถุดิบและการผลิต หรือเป็นแหล่งปัจจัยสี่ที่จำเป็น

สำหรับการดำรงชีพของมนุษย์นั่นเอง (Yotakong, 2011) อย่างไรก็ตาม ภาคการเกษตรใน กำลังเผชิญกับความท้าทายอย่างมากทั้งจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ในส่วนของปัจจัย ภายในนั้นพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสัดส่วนแรงงานในภาคการเกษตร ตลอดจนการเพิ่มขึ้นของกลุ่ม แรงงานอายุ 40 ปีขึ้นไป และการลดลงอย่างรวดเร็วของเกษตรกรที่เป็นกลุ่มแรงงานรุ่นใหม่ที่มีอายุระหว่าง 15-39 ปี จนทำให้ต้องแก้ปัญหาด้วยการใช้แรงงานต่างชาติมาทดแทนซึ่งมีความไม่แน่นอน

ปัจจัยด้านเทคโนโลยี(Technological Factor)

ประเทศไทย เราเห็นความตื่นตัวทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนา digital technology เพื่อภาคเกษตรไทย ดังที่เห็นได้ชัดจากตลาดแอปพลิเคชันเพื่อการเกษตรที่มีจำนวนมากในปัจจุบัน แต่ส่วนใหญ่ให้บริการไม่ครบวงจร คุณภาพไม่ดีนัก และยังมีผู้ใช้งานน้อย จากการสืบค้นแอปพลิเคชันใน Play store ด้วยคำค้นว่า “เกษตร” พบว่ามีแอปพลิเคชันของไทยที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรทั้งหมด 61 แอปพลิเคชัน (ณ พฤษภาคม 2562) แบ่งออกเป็นจากภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ 37 แอปพลิเคชัน และจากเอกชน 24 แอปพลิเคชัน โดยส่วนใหญ่เน้น การให้บริการเฉพาะด้านการส่งเสริมการทำเกษตรกรรม การให้ความรู้ และการให้ข้อมูลข่าวสาร ในขณะที่ แอปพลิเคชันด้านการตลาด การแบ่งปันทรัพยากร และการเงินยังมีน้อยมาก อีกทั้งไม่มีแอปพลิเคชันใดเลยที่ให้บริการครบวงจรตลอดห่วงโซ่อุปทาน

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม(Environment Factor)

ประเทศไทยส่งเสริมระบบเกษตรเพื่อส่งเสริมสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ตั้งอยู่บนกรอบแนวคิดของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งหลักปรัชญานี้ประกอบด้วย 3 หลักการ และ 2 เงื่อนไข คือ หลักความพอประมาณ (Moderation) หลักความมีเหตุผล (Reasonableness) และ หลักการมีภูมิคุ้มกัน (Immunity) ส่วน 2 เงื่อนไข คือ เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม

นอกเหนือจากเกษตรอินทรีย์แล้ว ยังมีระบบการเกษตรอีกหลายระบบที่ได้มีการพัฒนาขึ้น เพื่อพยายามนำเสนอแนวทางใหม่ในการพัฒนาการเกษตร ที่มีความปลอดภัยต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ ระบบเกษตรที่เน้นความสำคัญด้านความปลอดภัยของผลผลิตในการบริโภค ระบบที่ต้องการสร้างความมั่นคงให้กับการผลิตและเกษตรกร และระบบที่ให้ความสำคัญกับเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และบางระบบ/แนวทางก็เป็นระบบที่พบเฉพาะแต่ในประเทศไทย เช่น เกษตรปลอดภัย

อย่างไรก็ตาม ภายใต้โลกที่กังวลเรื่องปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและมลภาวะมากขึ้น ดังนั้นผู้ผลิตอาหารตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ซึ่งก็คือเกษตรกร ผู้ผลิตและแปรรูปในภาคอุตสาหกรรม ตัวแทนจำหน่ายและผู้ส่งออก จึงต้องให้ความสำคัญกับการทำเกษตรที่เป็นมิตรต่อโลก และการตรวจสอบย้อนกลับ และเน้นการผลิตในเชิงคุณภาพ มากกว่าการเน้นปริมาณ

ปัจจัยด้านกฎหมาย (Law)

ภายใต้กฎระเบียบและมาตรฐานของอุตสาหกรรมอาหารนั้น ที่เกี่ยวข้องตั้งแต่วัตถุดิบทางการเกษตรไปจนถึงการแปรรูป การขนส่ง และการตลาดก่อนจะถึงมือผู้บริโภค จึงเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการด้านอาหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการหน้าใหม่ควรทราบ มีกฎหมายและข้อบังคับใดบ้างที่ผู้ผลิตอาหารควรให้ความสำคัญ และควรศึกษาไว้ ดังนี้

1. พ.ร.บ.มาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2561 : กฎหมายที่กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรกำหนดกระบวนการตรวจสอบ และรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรเพื่อควบคุม และส่งเสริมสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพ มาตรฐาน และปลอดภัยแก่ประชาชน โดยครอบคลุมสินค้าเกษตรทั้งพืช สัตว์ ประมง และมีข้อกำหนดในการควบคุมกิจกรรมอื่นที่ต่อเนื่องจากการผลิตสินค้าเกษตร อาทิ การขนส่งสินค้าเกษตร คลังสินค้าเกษตร สะพานปลา โรงฆ่าสัตว์ เป็นต้น กำกับโดยสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.)

2. พ.ร.บ.พันธุ์พืช พ.ศ. 2550 : เป็นกฎหมายที่กำกับดูแลสุขอนามัยพืช โดยกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการนำเข้าและส่งออกสินค้าพืชให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล และเพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากพืชที่นำเข้ามาในประเทศ รวมการส่งออกพืชไปยังตลาดต่างประเทศ โดยมีกรมวิชาการเกษตร เป็นหน่วยงานกำกับดูแล

3. พ.ร.ก.การประมง พ.ศ. 2558 : กฎหมายข้อกำหนดให้มีการปฏิบัติตามพันธกรณีที่ประเทศไทยมีต่อองค์การระหว่างประเทศ และเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำให้เกิดความยั่งยืน โดยคำนึงถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในระยะยาว และการรักษาความสมดุลในระบบนิเวศ และสร้างความมั่นใจในการบริโภคสัตว์น้ำที่ได้จากการเพาะเลี้ยง ทั้งที่มีคุณภาพและสุขอนามัยที่ได้มาตรฐาน กำกับดูแลโดยกรมประมง

4. พ.ร.บ.อาหาร พ.ศ. 2522 : กฎหมายที่ใช้เกี่ยวข้องกับอาหารมากที่สุด คือ เครื่องหมาย อย. ที่กำกับโดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา มีหน้าที่ดูแลการควบคุมคุณภาพของอาหาร คัดกรองผู้บริโภคโดยมุ่งเน้นที่การขออนุญาต การตรวจสอบ การขึ้นทะเบียน รวมทั้งในเรื่องของการโฆษณาเกี่ยวกับอาหาร

5. พ.ร.บ.ควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2559 : กฎหมายที่สร้างระบบการควบคุม ตรวจสอบคุณภาพในกระบวนการฆ่าสัตว์ และการขนส่งเนื้อสัตว์ รวมถึงการชำแหละและตัดแต่งเนื้อสัตว์ เพื่อการจำหน่ายให้ได้มาตรฐานยิ่งขึ้น และเพื่อสร้างความปลอดภัยด้านอาหาร เป็นการคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้บริโภคเนื้อสัตว์ที่ถูกสุขอนามัย โดยมีกรมปศุสัตว์เป็นหน่วยงานกำกับดูแล

6. พ.ร.บ.คณะกรรมการอาหารแห่งชาติ : และเพื่อให้มีหน่วยงานหลักที่เป็นกลไกในการกำหนดนโยบาย และกำหนดยุทธศาสตร์ด้านอาหารในมิติด้านคุณภาพ ความปลอดภัยของอาหาร ความมั่นคงอาหาร และการศึกษาด้านอาหารโดยครอบคลุมทั้งห่วงโซ่อุปทาน และมีประสิทธิภาพในลักษณะบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค การส่งเสริมและสนับสนุนการค้าและอุตสาหกรรมเกี่ยวกับอาหาร ทั้งภายในและตลาดต่างประเทศ

ดังนั้นจะเห็นว่า สิ่งที่ผู้ผลิตอาหารจะต้องเข้าใจ ไม่เพียงมาตรการกฎระเบียบในประเทศ แต่ยังต้องติดตามและทำความเข้าใจ “มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี” ในตลาดต่างประเทศในกลุ่มอาหารด้วย เพราะแนวโน้มจะเป็นความท้าทายใหม่สำหรับผู้ประกอบการด้านอาหารในทุกระดับจะต้องได้รับผลกระทบอย่างแน่นอน

ตารางที่ 2-2 การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกด้วย PESTEL analysis

ประเด็นการวิเคราะห์	ผลกระทบต่อการยกระดับสินค้าเกษตรและอาหาร	
	ประเด็นที่เป็นโอกาส (O)	ประเด็นที่เป็นอุปสรรค (T)
ปัจจัยด้านการเมือง (Political Factor)	O1: การเกษตรเป็นประเด็นสำคัญในการพัฒนาประเทศ	T1: โรคระบาด T2: รัฐจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอในการสร้างผลผลิตและผลงาน
ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (Economic Factor)	O2: นโยบาย BCG ของรัฐบาล O3: อาจารย์ นักวิจัยสามารถเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลิตภัณฑ์ได้ทั่วโลก	T3: ความผันผวนทางด้านราคาสินค้าเกษตร T4: ความเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจของประเทศและโลกตลอดเวลา
ปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรม (Social Factor)	O4: มีการบริโภคอาหารสุขภาพได้รับความนิยมสูงขึ้น O5: การเข้าถึงชุมชนเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ในทุกภูมิภาค	T5: ความเหลื่อมล้ำ และการเข้าถึงต่างกันตามรายได้ และกลุ่มอาชีพ
ปัจจัยด้านเทคโนโลยี (Technological Factor)	O6: พัฒนาเป็นอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร O7: สามารถนำองค์ความรู้ทางการเกษตรที่มีอยู่ในพื้นที่มาจัดตั้งเป็นฐานความรู้ O8: ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี Internet of Things	T6: ผู้บริโภคบางกลุ่มยังขาดการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศ

ตารางที่ 2-2 การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกด้วย PESTEL analysis (ต่อ)

ประเด็นการวิเคราะห์	ผลกระทบต่อการยกระดับสินค้าเกษตรและอาหาร	
	ประเด็นที่เป็นโอกาส (O)	ประเด็นที่เป็นอุปสรรค (T)
ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม (Environment Factor)	O9: นโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมการเกษตรปลอดภัยจากสารพิษ และลดการใช้สารเคมี	T7: ปัญหาน้ำท่วมและภัยแล้ง และภาวะโลกร้อน
ปัจจัยด้านกฎหมาย (Low)	O10: มีกฎหมายเพื่อกำกับดูแลมาตรฐานของอุตสาหกรรมอาหาร	T8: การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่จริงจังและไม่ครอบคลุม

2.2.3.2 การวิเคราะห์ปัจจัยภายใน

McKinsey 7-s Framework เป็นเครื่องมือทางการบริหารอีกหนึ่งชนิดที่สามารถนำมาช่วย ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กร ซึ่งเครื่องมือดังกล่าวถูกคิดค้นขึ้นมา โดย Peters and Waterman ที่ปรึกษาบริษัท McKinsey Company ในปี ค.ศ. 1978 ซึ่งต่อมาแนวคิดดังกล่าว ได้ถูกนำมาตีพิมพ์ไว้ในหนังสือที่ชื่อว่า In Search of Excellence ซึ่งเป็นหนังสือที่ขายดีเป็นอย่างมากในปี ค.ศ. 1982 โดยหลักการของแนวคิดนี้ คือ ต้องการนำเสนอกรอบการประเมินองค์การในด้านประสิทธิภาพขององค์การที่มาจากความสัมพันธ์ของปัจจัยองค์ประกอบต่าง ๆ ทั้ง 7 ปัจจัยที่อยู่ภายในองค์การ ดังนี้

S1 – วิสัยทัศน์ พันธกิจ แผนยุทธศาสตร์ (Strategy) คือ แผนงานที่องค์กรจัดทำขึ้นเพื่อขับเคลื่อน การกิจให้บรรลุวิสัยทัศน์ เป้าหมายทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่ เปลี่ยนแปลงไปและยุทธวิธีที่จะช่วยให้องค์กรสามารถรักษาหรือสร้างความได้เปรียบในการ แข่งขันในระยะยาว รวมถึงความพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่ปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว

S2 - คุณค่าหรือค่านิยมร่วม (Shared Value) คือ วิธีความคิด ความเชื่อ ความคาดหวังด้านแนวปฏิบัติ หรือพฤติกรรมที่องค์กรให้คุณค่าต่อการทำงานร่วมกันของบุคลากรทุกระดับ ทุกคนอย่างสอดคล้อง ประสานไปในทิศทางที่มุ่งบรรลุเป้าหมายขององค์กร

S3 - ภาวะผู้นำองค์กร (Style) ของผู้บริหาร คือ รูปแบบการบริหารของผู้บริหารระดับสูงภายใน องค์กรและปฏิสัมพันธ์ระหว่างทีมผู้บริหารระดับต่าง ๆ และภาพลักษณ์เชิงค่านิยมองค์กร (Symbolic of Core Values)

S4 – การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Staff) คือ ความเหมาะสมของระบบหรือ แนวปฏิบัติด้านการบริหาร จัดการบุคลากรว่าสามารถสนับสนุนกลยุทธ์ และสอดคล้องกับองค์ประกอบอื่น ๆ หรือไม่ 37

S5 – ความสามารถและทักษะ (Skill) คือ แผนงานการพัฒนาทักษะและสมรรถนะความสามารถของ บุคลากรเพื่อสนับสนุนการบรรลุวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ และเป้าหมายขององค์กร รวมถึงทักษะและ สมรรถนะใหม่ที่ควรพัฒนา (Re -skills & skills & Up skills) เพื่อช่วยให้บุคลากรปรับตัวกับลักษณะ งาน สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป

S6 – กระบวนการทำงานภายใน (System) คือ กระบวนการขั้นตอน และระเบียบวิธีปฏิบัติด้าน ต่างๆ วิธีการตัดสินใจของผู้บริหารระดับต่าง ๆ ขององค์กร รวมถึงแนวทางการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติตามระบบและผลลัพธ์ที่ได้

S7 - โครงสร้างองค์การ (Structure) คือ โครงสร้างการจัดการ องค์กรว่าประกอบด้วยหน่วยงานใด แต่ละหน่วยงานมีความสัมพันธ์ระหว่างกันและมีสายการรายงาน หรือการบังคับบัญชาอย่างไร โดยโครงสร้างองค์กรมักแสดงในรูปแบบผังแบ่งส่วนงาน (Organization Chart) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยใช้ 7S มีดังนี้

ตารางที่ 2-3 การวิเคราะห์ปัจจัยภายใน ด้วย Mckinsey 7's Framework

ประเด็นการวิเคราะห์	ผลกระทบต่อการยกระดับสินค้าเกษตรและอาหาร	
	ประเด็นที่เป็นจุดแข็ง (S)	ประเด็นที่เป็นจุดอ่อน (W)
กลยุทธ์องค์กร (Strategy)	S1: มีแผนยุทธศาสตร์ 12 ปี (พ.ศ. 2560-2571) และ แผนปฏิบัติงาน 4 ปี (พ.ศ. 2564-2567) S2: มก.ได้รับการกำหนดกลุ่มเป็น กลุ่มวิจัยแนวหน้าระดับโลก (Global and Frontier Research) ด้านเกษตรและอาหาร	W1: ขาดการบูรณาการระหว่าง หน่วยงานภายในการกำหนด ค่าเป้าหมายและตัวชี้วัด W2: ไม่มีฐานข้อมูลศิษย์เก่าเพื่อ สนับสนุนและร่วมมือ
ค่านิยม (Shared Value)	S3: มีการกำหนดค่านิยมอย่าง ชัดเจน S4: ชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับทั้งใน ประเทศและต่างประเทศ	W3: ขาดการส่งเสริมการ ประชาสัมพันธ์ค่านิยมและการ สร้างจุดหมายร่วมกันอย่างต่อเนื่อง
รูปแบบการบริหาร และความเป็น ผู้นำของผู้บริหาร (Style)	S5: การมอบอำนาจในการ บริหารงานอย่างชัดเจน	W4: การบังคับบัญชาที่มีลำดับชั้น ชัดเจน ขาดความยืดหยุ่น

ตารางที่ 2-3 การวิเคราะห์ปัจจัยภายใน ด้วย Mckinsey 7's Framework (ต่อ)

ประเด็นการวิเคราะห์	ผลกระทบต่อการยกระดับสินค้าเกษตรและอาหาร	
	ประเด็นที่เป็นจุดแข็ง (S)	ประเด็นที่เป็นจุดอ่อน (W)
การจัดการบุคลากร (Staff)	S6: บุคลากรมีองค์ความรู้ที่หลากหลาย S7: บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง S8: บุคลากรมีความสามารถในการปรับตัวและพร้อมเรียนรู้สิ่งใหม่ S9: การแบ่งกลุ่มบุคลากรเป็นกลุ่มวิชาการและกลุ่มสนับสนุนชัดเจน	W5: แผนการพัฒนาบุคลากรรายบุคคลยังไม่ได้มีการขับเคลื่อนอย่างจริงจัง
ความโดดเด่น ความเชี่ยวชาญ การผลิต การขาย หรือให้บริการขององค์กร (Skill)	S10: มีการบูรณาการองค์ความรู้ทั้งด้านการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการและการทำนุศิลปะ และวัฒนธรรม S11: ผลผลิตจากงานวิจัยและบริการวิชาการได้รับการยอมรับ S12: บุคลากรมีความรู้และเชี่ยวชาญเฉพาะทาง	W6: ข้อจำกัดของระเบียบ W7: ขาดการส่งเสริมและยกระดับผลผลิตที่เกิดจากการบริการวิชาการแก่เกษตรกรในชุมชนให้เป็นเชิงการค้า W8: งบวิจัยส่วนใหญ่มาจากรัฐบาลไม่มีกองทุนเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยของมหาวิทยาลัย W9: ฐานข้อมูลที่ใช้การตัดสินใจบริหารจัดการกระจายขาดความเชื่อมโยง
ระบบในการดำเนินงานขององค์กร (System)	S13: มีการระบุภารกิจ อำนาจหน้าที่ชัดเจน และมีกฎหมายรองรับ	W10: ขาดความคล่องตัวและความเป็นเอกภาพเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง
โครงสร้างองค์กร (Structure)	S14: โครงสร้างเป็นไปตามกฎหมายพระราชบัญญัติ S15: มีวิทยาเขต ส่วนงานหน่วยงาน ศูนย์ สถานีฝึกนิสิต สถานีวิจัย กระจายอยู่ในทุกภูมิภาค	W11: การใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินและพื้นที่ยังไม่คุ้มค่าประโยชน์

2.3 การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (SWOT Analysis)

จากการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายนอกองค์กรจากเครื่องมือ PESTEL และวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กรจากกรอบแนวคิด Mckinsey 7's Framework ข้างต้นแล้ว เมื่อนำมาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์โดยใช้กรอบแนวคิด (SWOT Analysis) สามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 2-4 การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
S1: มีแผนยุทธศาสตร์ 12 ปี (พ.ศ. 2560-2571) และแผนปฏิบัติการ 4 ปี (พ.ศ. 2564-2567) S2: มก.ได้รับการกำหนดกลุ่มเป็นกลุ่มวิจัยแนวหน้าระดับโลก (Global and Frontier Research) ด้านเกษตรและอาหาร S3: มีการกำหนดค่านิยมอย่างชัดเจน S4: ชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ S5: การมอบอำนาจในการบริหารงานอย่างชัดเจน S6: บุคลากรมีองค์ความรู้ที่หลากหลาย S7: บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง S8: บุคลากรมีความสามารถในการปรับตัวและพร้อมเรียนรู้สิ่งใหม่ S9: การแบ่งกลุ่มบุคลากรเป็นกลุ่มวิชาการและกลุ่มสนับสนุนชัดเจน S10: มีการบูรณาการองค์ความรู้ทั้งด้านการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการและการทำนุศิลปะ และวัฒนธรรม S11: ผลผลิตจากงานวิจัยและบริการวิชาการได้รับการยอมรับ S12: บุคลากรมีความรู้และเชี่ยวชาญเฉพาะทาง S13: มีการระบุนภารกิจ อำนาจหน้าที่ชัดเจน และมีกฎหมายรองรับ S14: โครงสร้างเป็นไปตามกฎหมาย พระราชบัญญัติ S15 มีวิทยาเขต ส่วนงาน หน่วยงาน ศูนย์ สถาบันฝึกนิสิต สถานีวิจัย กระจายอยู่ในทุกภูมิภาค	W1: ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานภายในการกำหนดค่าเป้าหมายและตัวชี้วัด W2: ไม่มีฐานข้อมูลศิษย์เก่าเพื่อสนับสนุนและร่วมมือ W3: ขาดการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ค่านิยมและการสร้างจุดหมายร่วมกันอย่างต่อเนื่อง W4: การบังคับบัญชาที่มีลำดับชั้นชัดเจน ขาดความยืดหยุ่น W5: แผนการพัฒนาบุคลากรรายบุคคลยังไม่ได้มีการขับเคลื่อนอย่างจริงจัง W6: ข้อจำกัดของระเบียบ W7: ขาดการส่งเสริมและยกระดับผลผลิตที่เกิดจากการบริการวิชาการแก่เกษตรกรในชุมชนให้เป็นเชิงการค้า W8: งบวิจัยส่วนใหญ่มาจากรัฐบาลไม่มีกองทุนเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยของมหาวิทยาลัย W9: ฐานข้อมูลที่ใช้การตัดสินใจระจัดกระจายขาดความเชื่อมโยง W10: ขาดความคล่องตัวและความเป็นเอกภาพเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง W11: การใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินและพื้นที่ยังไม่คุ้มค่าประโยชน์

ตารางที่ 2-4 การวิเคราะห์สถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (ต่อ)

โอกาส (opportunities)	ภัยคุกคาม (Treats)
O1: การเกษตรเป็นประเด็นสำคัญในการพัฒนาประเทศ O2: นโยบาย BCG ของรัฐบาล O3: อาจารย์ นักวิจัยสามารถเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลิตภัณฑ์ได้ทั่วโลก O4: มีการบริโภคอาหารสุขภาพได้รับความนิยมสูงขึ้น O5: การเข้าถึงชุมชนเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ในทุกภูมิภาค O6: พัฒนาเป็นอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร O7: สามารถนำองค์ความรู้ทางการเกษตรที่มีอยู่ใน พื้นที่มาจัดตั้งเป็นฐานความรู้ O8: ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี Internet of Things O9: นโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมการเกษตรปลอดภัยจากสารพิษ และลดการใช้สารเคมี O10: มีกฎหมายเพื่อกำกับดูแลมาตรฐานของอุตสาหกรรมอาหาร	T1: โรคระบาด T2: รัฐจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอในการสร้างผลผลิตและผลงาน T3: ความผันผวนทางด้านราคาสินค้าเกษตร T4: ความเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจของประเทศและโลกตลอดเวลา T5: ความเหลื่อมล้ำ และการเข้าถึงต่างกันตามรายได้และกลุ่มอาชีพ T6: ผู้บริโภคบางกลุ่มยังขาดการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศ T7: ปัญหาน้ำท่วมและภัยแล้ง และภาวะโลกร้อน T8: การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่จริงจังและไม่ครอบคลุม

2.3.1 การประเมินสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์

2.3.1.1 การกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนการประเมินสภาพแวดล้อมภายใน

และภายนอก

ผู้ศึกษาได้จัดทำแบบวิเคราะห์เพื่อหาค่าถ่วงน้ำหนักสถานะแวดล้อมภายในและภายนอก และส่งต่อให้กลุ่มตัวอย่างทั้งที่เป็นหัวหน้างาน และหัวหน้าหน่วย ซึ่งมีตำแหน่งเป็นนักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการและชำนาญการพิเศษ จำนวน 5 คน เพื่อให้คะแนนถ่วงน้ำหนักรายประเด็นมีความสมบูรณ์ โดยกำหนดให้คะแนนถ่วงน้ำหนักรวมทุกข้อมีค่าไม่เกิน 1 ซึ่งสรุปได้ดังตาม ตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 ค่าน้ำหนักของรายการปัจจัยสภาวะแวดล้อมภายใน

คนที รายการปัจจัยภายใน	1	2	3	4	5	ค่าน้ำหนัก คะแนน เฉลี่ย
S1: Strategy	0.20	0.20	0.15	0.20	0.25	0.20
S2: Shared Value	0.10	0.10	0.10	0.15	.0.10	0.11
S3: Style	0.15	0.15	0.20	0.15	0.15	0.16
S4: Staff	0.10	0.15	0.15	0.10	0.10	0.12
S5: Skills	0.20	0.20	0.15	0.20	0.20	0.19
S6: System	0.10	0.10	0.15	0.10	0.10	0.11
S7: Structure	0.15	0.10	0.10	0.10	0.10	0.11
น้ำหนักคะแนนรวม	1	1	1	1	1	1

จากตารางข้างต้น พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินการยกระดับสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัยเรียงลำดับจากมาก-น้อยได้ ได้แก่ กลยุทธ์ขององค์กร (Strategy) ความโดดเด่น ความเชี่ยวชาญ การผลิต การขาย หรือให้บริการขององค์กร (Skills) รูปแบบการบริหาร และความเป็นผู้นำของผู้บริหาร (Style) การจัดการบุคลากร (Staff) และปัจจัยที่มีผลเท่ากัน ได้แก่ ระบบในการดำเนินงานขององค์กร (System) โครงสร้างองค์กร (Structure) ค่านิยม (Shared Value)

ตารางที่ 2-6 ค่าน้ำหนักของรายการปัจจัยสภาวะแวดล้อมภายนอก

คนที รายการปัจจัยภายนอก	1	2	3	4	5	ค่าน้ำหนัก คะแนน เฉลี่ย
P: Political Factor	0.15	0.10	0.15	0.10	0.15	0.13
E: Economic Factor	0.20	0.25	0.25	0.25	0.20	0.23
S: Socio-cultural Factor	0.15	0.15	0.15	0.20	0.15	0.16
T: Technological Factor	0.20	0.25	0.25	0.20	0.20	0.23
E: Environmental Factor	0.20	0.15	0.15	0.15	0.20	0.15
L: Law Factor	0.10	0.10	0.10	0.10	0.10	0.10
น้ำหนักคะแนนรวม	1	1	1	1	1	1

จากตารางข้างต้น พบว่าปัจจัยที่มีความสำคัญ ต่อการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เรียงลำดับจากมาก-น้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ Economic Factor ปัจจัยด้านเทคโนโลยี (Technological Factor) ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม (Socio-cultural Factor) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Factor) ปัจจัยด้านการเมือง (Political Factor) และปัจจัยด้านกฎหมาย (Law Factor)

2.3.1.2 การวิเคราะห์ห้วงการโดยการประเมินสถานะแวดล้อมภายในและภายนอก

ผู้ศึกษาได้สอบถามและสัมภาษณ์ผู้บริหารที่มีส่วนในการกำหนดนโยบายของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และนักวิชาการในสาขาด้านการเกษตรและสาขาอื่นที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของการยกระดับสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัย จำนวน ๑๐ คน เพื่อประเมินประเด็นที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยให้เป็นลำดับคะแนนจาก “๑” คือมีผลกระทบน้อยที่สุดและ “5” มีผลกระทบมากที่สุด ซึ่งสามารถสรุปคะแนนเฉลี่ยได้ดังตารางที่ 2-7 และตารางที่ 2-8

ตารางที่ 2-7 คะแนนเฉลี่ยสถานะแวดล้อมภายใน

ประเด็นสำคัญ	จุดแข็ง: Strengths		จุดอ่อน: Weaknesses	
	คะแนนเฉลี่ย	Strengths	คะแนนเฉลี่ย	Weaknesses
S1: Strategy	4.10	S1	3.30	W1
	4.40	S2	3.10	W2
S2: Shared Value	4.30	S4	3.20	W3
S3: Style	3.90	S5	3.20	W4
S4: Staff	4.20	S6	3.50	W5
	4.10	S7		
	4.00	S8		
	3.80	S9		
S5: Skills	4.00	S10	3.40	W6
	4.20	S11	3.30	W7
	4.40	S12	3.70	W8
			3.60	W9
S6: System	3.90	S13	3.3	W10
S7: Structure	4.60	S15	3.4	W11
รวมคะแนนเฉลี่ย	4.15		3.36	

ตารางที่ 2-8 คะแนนเฉลี่ยสถานะแวดล้อมภายนอก

ประเด็นสำคัญ	โอกาส: Opportunities		อุปสรรค: Treats	
	คะแนนเฉลี่ย	Opportunities	คะแนนเฉลี่ย	Treats
P: Political Factor	4.60	O1	3.90	T1
			4.40	T2
E: Economic Factor	4.60	O2	4.30	T3
	4.50	O3	4.40	T4
S: Socio-cultural Factor	4.60	O4	4.50	T5
	4.60	O5		
T: Technological Factor	4.60	O6	4.00	T6
	4.50	O7		
	4.50	O8		
E: Environmental Factor	4.50	O9	4.00	T7
L: Law Factor	4.50	O10	4.00	T8
รวมคะแนนเฉลี่ย	4.55		4.19	

จากตารางที่ 2-7 และ 2-8 ได้แสดงคะแนนเฉลี่ยที่กลุ่มตัวอย่างประเมินว่ามีผลกระทบต่อการยกระดับสินค้าเกษตรและอาหาร โดยปัจจัยที่เป็นเชิงบวกได้แก่จุดแข็ง (Strengths) และโอกาส (Opportunities) มีปัจจัยเป็นบวก (+) และปัจจัยที่เป็นเชิงลบ ได้แก่ จุดอ่อน (Weaknesses) และภัยคุกคาม (Treats) มีปัจจัยเชิงลบ(-) จากการประเมินของกลุ่มตัวอย่างพบว่าปัจจัยที่เป็นจุดแข็งได้คะแนนรวมเฉลี่ย +4.15 และปัจจัยที่เป็นจุดอ่อนได้คะแนนรวมเฉลี่ย -3.36 ซึ่งสรุปผลได้ว่าองค์กรมีปัจจัยที่เป็นจุดแข็ง +0.79 ในขณะที่ปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาสได้คะแนนรวมเฉลี่ย +4.55 และปัจจัยที่เป็นภัยคุกคามได้คะแนนรวมเฉลี่ย -4.19 ซึ่งสรุปได้ว่าปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาส 0.36

2.3.1.3 ค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักและสรุปผลการวิเคราะห์สถานะแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร

ผู้ศึกษาได้คำนวณและกำหนดค่าน้ำหนักและกำหนดค่าน้ำหนักของคะแนนในการประเมินสถานะแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกแล้ว รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 2-9 และ 2-10 โดยคะแนนถ่วงน้ำหนักจะหมายถึงระดับความรุนแรงของผลกระทบต่อความสำเร็จของการยกระดับสินค้าเกษตรและอาหาร โดยค่าที่มากจะมีผลกระทบต่อการยกระดับสินค้าเกษตรและอาหารรุนแรงกว่าค่าที่น้อยกว่า ทั้งนี้ ค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักจะถูกนำไปใช้ในการจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการยกระดับสินค้าเกษตรและอาหารต่อไป ซึ่งมีผลดังตารางที่ 2-9 และ 2-10

ตารางที่ 2-9 สรุปผลคะแนนถ่วงน้ำหนักสภาวะแวดล้อมภายใน

รายการปัจจัยภายใน	ค่าน้ำหนัก (1)	คะแนนเฉลี่ย		คะแนนเฉลี่ย*น้ำหนัก		สรุปผล
		Strengths (2)	Weaknesses (3)	Strengths (2)*(1)	Weaknesses (3)*(1)	
S1: Strategy	0.20	4.25	3.20	0.85	0.64	0.21
S2: Shared Value	0.11	4.30	3.20	0.47	0.35	0.12
S3: Style	0.16	3.90	3.20	0.62	0.51	0.11
S4: Staff	0.12	4.03	3.50	0.48	0.42	0.06
S5: Skills	0.19	4.20	3.50	0.80	0.67	0.13
S6: System	0.11	3.90	3.30	0.43	0.36	0.07
S7: Structure	0.11	4.60	3.40	0.51	0.37	0.14
รวมคะแนนเฉลี่ย		+4.16		-3.32		+0.84

ตารางที่ 2-10 สรุปผลคะแนนถ่วงน้ำหนักสภาวะแวดล้อมภายนอก

รายการปัจจัยภายนอก	ค่าน้ำหนัก (1)	คะแนนเฉลี่ย		คะแนนเฉลี่ย*น้ำหนัก		สรุปผล
		Opportunities (2)	Threats (3)	Opportunities (2)*(1)	Threats (3)*(1)	
P: Political Factor	0.13	4.60	4.15	0.60	0.54	0.06
E: Economic Factor	0.23	4.55	4.35	1.05	1.00	0.05
S: Socio-cultural Factor	0.16	4.60	4.50	0.74	0.72	0.02
T: Technological Factor	0.23	4.53	4.00	1.04	0.92	0.12
E: Environmental Factor	0.15	4.50	4.00	0.68	0.60	0.08
L: Law Factor	0.10	4.50	4.00	0.45	0.40	0.05
รวมคะแนนเฉลี่ย		+4.56		-4.18		0.38

จากตารางที่ 2-9 และ 2-10 ได้แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยที่ถ่วงน้ำหนักแล้วพบว่า ปัจจัยที่เป็นจุดแข็งได้คะแนนรวมเฉลี่ย +4.16 คะแนน และปัจจัยที่เป็นจุดอ่อนได้คะแนนรวมเฉลี่ย -3.32 ซึ่งสรุปผลได้ว่าองค์กรมีปัจจัยที่เป็นจุดแข็ง +0.84 ในขณะที่เป็นปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาสได้คะแนนรวมเฉลี่ย +4.56 และปัจจัยที่เป็นภัยคุกคามได้คะแนนรวมเฉลี่ย -4.18 สรุปได้ว่าปัจจัยที่เป็นโอกาส +0.38

2.3.1.4 การประเมินตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ขององค์กร

เมื่อนำเอาข้อมูลการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในที่ได้ ถ่วงน้ำหนักคะแนนแล้ว มาระบุตำแหน่งในกราฟเรดาร์ที่ plot ระหว่างปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ก็จะสามารถระบุ ตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ (Strategic Position) ขององค์กรทำได้โดยใช้ แนวคิด TOWS Matrix ซึ่ง สามารถแบ่งตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ได้เป็น 4 พื้นที่ที่มีความหมายต่างกัน ดังนี้

1) S-O เป็นตำแหน่งที่แสดงว่าองค์กรมีจุดแข็งที่สอดคล้องกับโอกาส องค์กรประเภทนี้จึง ควรกำหนดทิศทางและกลยุทธ์เชิงรุก เพื่อรักษาความได้เปรียบเชิงยุทธศาสตร์

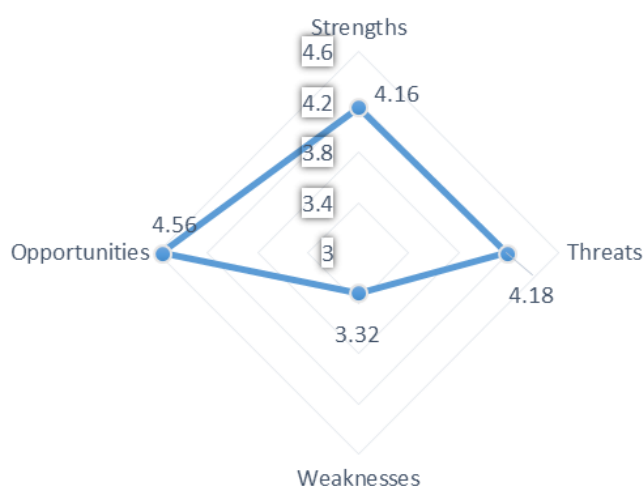
2) W-O เป็นตำแหน่งที่แสดงถึงโอกาสที่ได้เปรียบ แต่ภาพรวม ภายในองค์กรมีจุดอ่อนที่ ต้องการการแก้ไข ดังนั้นองค์กรประเภทนี้ควรดำเนินกลยุทธ์เชิงแก้ไข ที่มุ่งเน้นการพัฒนาองค์กร (Turnaround) เพื่อแก้ไขจุดอ่อน และสร้างจุดแข็งในการแข่งขัน

3) S-T เป็นตำแหน่งที่ระบุความองค์กรสามารถพึ่งพาตัวเองได้จาก จุดแข็งภายใน แม้ว่า ปัจจัยภายนอกจะไม่เอื้อต่อการเติบโตก็ตาม องค์กรประเภทนี้ควรดำเนินกลยุทธ์ เชิงป้องกัน เพื่อใช้ จุดแข็งขององค์กรในการแก้ไขวิกฤต หรือสร้างโอกาส

4) W-T เป็นตำแหน่งที่แสดงให้เห็นถึงสิ่งที่อาจจะเป็นวิกฤตในอนาคต ดังนั้น องค์กรที่อยู่ใน ตำแหน่งทางยุทธศาสตร์นี้ ควรเร่งการดำเนินกลยุทธ์เชิงรับ โดยแก้ไข จุดอ่อนหรือหลีกเลี่ยงภัยคุกคาม ที่เป็นปัญหา เพื่อหลีกเลี่ยงหรือบรรเทาความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น

จากข้อมูลการวิเคราะห์ที่ได้จากตารางสรุปผลคะแนนถ่วงน้ำหนัก ปัจจัยภายนอกและปัจจัย ภายใน ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลดังกล่าวมาจัดทำเป็นกราฟเรดาร์ เพื่อแสดง ตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ (Strategic Position) ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปรากฏดังแผนภาพที่ 2-3

แผนภาพที่ 2-3 ตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ (Strategic Position) ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากแผนภาพที่ 2-3 แสดงให้เห็นถึงตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่า มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ต่อการยกระดับสินค้าเกษตรและอาหารที่มีจุดแข็งและโอกาสสอดคล้องกัน ดังนั้น การกำหนดกลยุทธ์จึงควรกำหนดทิศทางเป็นกลยุทธ์เชิงรุก เพื่อรักษาความได้เปรียบเชิงยุทธศาสตร์

2.3.1.5 การวิเคราะห์ TOWS Matrix

การกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินการ หรือ WAYs จะได้จากการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ทั้งภายในและภายนอกที่มีความสำคัญ ๕ อันดับแรก ด้วยเครื่องมือ TOWS Matrix มีรายละเอียดแสดงดังตารางนี้

ตารางที่ 2-11 การวิเคราะห์ TOWS Matrix

ปัจจัยภายใน	จุดแข็ง(Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
ปัจจัยภายนอก	S2: มก.ได้รับการกำหนดกลุ่มเป็นกลุ่มวิจัยแนวหน้าระดับโลก (Global and Frontier Research) ด้านเกษตรและอาหาร S4: ชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ S10: มีการบูรณาการองค์ความรู้ทั้งด้านการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการและการทำนุศิลปะ และวัฒนธรรม S11: ผลผลิตจากงานวิจัยและบริการวิชาการได้รับการยอมรับ S15 มีวิทยาเขต ส่วนงาน หน่วยงาน ศูนย์ สถานีฝึกนิสิต สถานีวิจัย กระจายอยู่ในทุกภูมิภาค	W2: ไม่มีฐานข้อมูลศิษย์เก่าเพื่อสนับสนุนและร่วมมือ W6: ข้อจำกัดของระเบียบ W7: ขาดการส่งเสริมและยกระดับผลผลิตที่เกิดจากการบริการวิชาการแก่เกษตรกรในชุมชนให้เป็นเชิงการค้า W8: งบวิจัยส่วนใหญ่มาจากรัฐบาล ไม่มีกองทุนเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยของมหาวิทยาลัย W9: ฐานข้อมูลที่ใช้การตัดสินใจ กระจัดกระจายขาดความเชื่อมโยง

ตารางที่ 2-11 การวิเคราะห์ TOWS Matrix (ต่อ)

โอกาส (Opportunities)	กลยุทธ์เชิงรุก (S-O)	กลยุทธ์แก้ไข (W-O)
O1: การเกษตรเป็นประเด็นสำคัญในการพัฒนาประเทศ O3: อาจารย์ นักวิจัยสามารถเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลิตภัณฑ์ได้ทั่วโลก O4: การบริโภคอาหารสุขภาพได้รับความนิยมสูง O6: พัฒนาเป็นอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร O8: ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี Internet of Things	S2: O1 สร้างรายได้ต่อยอดเชิงพาณิชย์จากผลงานงานวิจัยและนวัตกรรม S11: O3 สร้างตลาด Online จากเครือข่ายนักวิจัยทั่วโลกและประชาสัมพันธ์เปิดตลาดสินค้าเกษตรและอาหาร S10: O6 พัฒนาผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการถ่ายทอดเทคโนโลยี และรับรองเป็นสินค้ามาตรฐานและพร้อมจำหน่าย S15: O8 พัฒนาเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำโดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการผลิต การแปรรูป การรับรองมาตรฐานความปลอดภัย ตลอดจนถึงจัดหาตลาดหรือช่องทางการจำหน่าย S4: O4 สร้างและพัฒนาแพลตฟอร์มการเข้าถึงสินค้าเกษตรและอาหารที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน	W2: O3 รวบรวมศิษย์เก่าจากทั่วโลกเพื่อจัดทำฐานข้อมูลเพื่อช่วยในการขยายตลาดและประชาสัมพันธ์ W6: O6 สร้างระเบียบโดยใช้อำนาจสภามหาวิทยาลัย ในการพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารจากงานวิจัยเป็นอุตสาหกรรมเชิงพาณิชย์ W7: O4 ส่งเสริมการตลาดผลิตภัณฑ์จากงานบริการวิชาการและวิจัยให้เป็นเชิงพาณิชย์เพื่อตอบสนองตลาดผู้บริโภคสินค้าสุขภาพ W8: O1 ใช้ขีดความสามารถของมหาวิทยาลัยในการจัดตั้งกองทุนวิจัยหรือหาแหล่งทุนวิจัยและบริการวิชาการที่นอกเหนือจากงบประมาณรัฐ W9: O8 พัฒนาฐานข้อมูลแบบรวมศูนย์ข้อมูลในส่วนกลาง เพื่อการวิเคราะห์ทางการตลาดและการตัดสินใจแบบ Real time
ภัยคุกคาม (Threats)	กลยุทธ์เชิงป้องกัน (S-T)	กลยุทธ์เชิงรับ (W-T)
T2: รัฐจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอในการสร้างผลผลิตและผลงาน T4: ความเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจของประเทศและโลกตลอดเวลา T5: ความเหลื่อมล้ำ และการเข้าถึงต่างกันตามรายได้ และกลุ่มอาชีพ T6 ผู้บริโภคบางกลุ่มยังขาดการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศ T7: ปัญหาน้ำท่วมและภัยแล้ง และภาวะโลกร้อน	S2: T2 จัดทำข้อเสนอโครงการในลักษณะโครงการต่อเนื่อง 3-5 ปี โดยใช้จุดเน้นเชิงยุทธศาสตร์ที่รัฐกำหนด S4: T6 ใช้เครือข่ายเกษตรกรในภูมิภาคที่มหาวิทยาลัยถ่ายทอดเทคโนโลยีและมีผลงานประจักษ์ เป็นช่องทางผู้บริโภคที่ยังเข้าไม่ถึงระบบสารสนเทศ S15: T7 ส่งเสริมและถ่ายทอดองค์ความรู้ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในการป้องกันการเสียหายจากผลผลิตทางการเกษตร S11: T4 รักษามาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร S10: T5 จัดทำฐานองค์ความรู้ เพื่อเข้าถึงข้อมูลสินค้าเกษตรและอาหารของผู้บริโภคทุกกลุ่ม	W2: T5 จัดทำฐานข้อมูลศิษย์เก่าเพื่อประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงทุก กลุ่มรายได้ W6: T4 ปรับปรุงระเบียบให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง W7: T7 ส่งเสริม และให้ความรู้กรณีผลผลิตเกิดจากภัยธรรมชาติ W8: T2 จัดทำข้อเสนอโครงการที่สอดคล้องกับนโยบายรัฐ W9: T6 จัดทำแผนการตลาดสำหรับผู้บริโภคที่เข้าไม่ถึงสารสนเทศ อาทิทีวี แผ่นพับ เป็นต้น

บทที่ 3

แผนขององค์กร

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดการจัดทำแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการเกษตร และตรวจสอบสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่มีผลกระทบต่อการยกระดับสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัย ตลอดจนจัดทำแผนปฏิบัติการยกระดับสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัยของประเทศไทยอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) จากการประมวลรายงานการศึกษาในอดีต และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในปัจจุบัน พบว่าการยกระดับสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัยในอนาคตจะเผชิญความเสี่ยงในหลายมิติทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม และเกี่ยวข้องกับกฎหมายต่าง ๆ จึงต้องให้ความสำคัญต่อการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานในระดับนโยบาย และแผนปฏิบัติการยกระดับสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัยของประเทศไทยอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างรายได้เพื่อรักษาฐานรายได้และสร้างรายได้เพิ่มสนับสนุนเศรษฐกิจของไทยให้มีเสถียรภาพยั่งยืน

3.1 ชื่อแผน

แผนปฏิบัติการยกระดับสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัยของประเทศไทยอย่างยั่งยืน
ระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ.2566-2570)

3.2 เป้าหมายทางยุทธศาสตร์ (ENDs) (วิสัยทัศน์/พันธกิจ/เป้าประสงค์)

เป้าหมายทางยุทธศาสตร์ (ENDs)

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สามารถยกระดับสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัยเพื่อความมั่นคงของประเทศไทยอย่างยั่งยืน เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันให้ประเทศ ให้เป็นกลไกหลักของประเทศในการลดความเหลื่อมล้ำ ด้วยการสร้างและกระจายรายได้ให้แก่ประชาชนได้อย่างมั่นคง บนความยั่งยืนของทรัพยากรอันหลากหลายของประเทศ บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ

3.2.1 วิสัยทัศน์ (Vision)

1) วิสัยทัศน์ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม “เป็นองค์กรนำเพื่อขับเคลื่อนการอุดมศึกษาไทย วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ไปสู่มาตรฐานในระดับสากล และเพิ่มอันดับความสามารถการแข่งขันในระดับนานาชาติอย่างยั่งยืน ภายใน ปี พ.ศ. 2580”

2) วิสัยทัศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

“มหาวิทยาลัยแห่งการเรียนรู้ วิจัย และสร้างนวัตกรรมระดับโลก เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานของศาสตร์แห่งแผ่นดิน”

3.2.2 พันธกิจ (Mission)

1) สร้างองค์ความรู้และสังคมต้นแบบแห่งการเรียนรู้จากงานวิจัย นวัตกรรม และถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต สังคมและชุมชน

2) สร้างรายได้จากการต่อยอดเชิงพาณิชย์จากงานวิจัยและนวัตกรรม เพื่อการพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

3.2.3 ประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategic Issues) และเป้าประสงค์ (Goal)

1) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรทั้งเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เกษตรแปรรูป และเกษตรอัจฉริยะ เน้นเกษตรคุณภาพสูงและขับเคลื่อนการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม

เป้าประสงค์ที่ 1.1 การถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยสู่ชุมชนเพื่อผลิตสินค้าเกษตร

เป้าประสงค์ที่ 1.2 การพัฒนาและแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มตอบสนองผู้บริโภค

เป้าประสงค์ที่ 1.3 การตรวจสอบคุณภาพและรับรองมาตรฐานอาหารปลอดภัย

2) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างและพัฒนาคนด้านการเกษตรเพื่อสร้างรายได้การต่อยอดเชิงพาณิชย์จากงานวิจัยและนวัตกรรมในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับนานาชาติอย่างยั่งยืน

เป้าประสงค์ที่ 2.1 การสร้างและยกระดับผู้ประกอบการสินค้าด้านการเกษตร

เป้าประสงค์ที่ 2.2 การสร้างรายได้จากสินค้าเกษตรและอาหารปลอดภัย

เป้าประสงค์ที่ 2.3 การบูรณาการองค์ความรู้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนิสิตและบัณฑิต

3.3 แนวทางในการดำเนินการ (WAYS)

การกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินการ หรือ WAYS ซึ่งได้จากการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทั้งภายในและภายนอกที่มีความสำคัญ 5 อันดับแรก ด้วยเครื่องมือ TOWS Matrix ซึ่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ต่อการยกระดับสินค้าเกษตรและอาหารที่มีจุดแข็งและโอกาสสอดคล้องกัน ดังนั้น การกำหนดกลยุทธ์จึงควรกำหนดทิศทางเป็นกลยุทธ์เชิงรุก เพื่อใช้โอกาสในการรักษาความได้เปรียบและส่งเสริมจุดแข็งในเชิงยุทธศาสตร์ ดังตารางที่ 3-1

ตารางที่ 3-1 ความสัมพันธ์ของจุดแข็งและโอกาส และแนวทางเชิงรุก

ความสัมพันธ์ ของจุดแข็งและ โอกาส	แนวทางเชิงรุก
S2: O1	สร้างรายได้ต่อยอดเชิงพาณิชย์จากผลงานงานวิจัยและนวัตกรรม
S4: O4	สร้างและพัฒนาแพลตฟอร์มการเข้าถึงสินค้าเกษตรและอาหารที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน
S10: O6	พัฒนาผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการถ่ายทอดเทคโนโลยี และรับรองเป็นสินค้ามาตรฐานและพร้อมจำหน่าย
S11: O3	ใช้ประโยชน์จากเครือข่ายจากศิษย์เก่าและนักวิจัยทั่วโลกประชาสัมพันธ์เปิดตลาดสินค้าเกษตรและอาหาร
S15: O8	พัฒนาเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำโดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการผลิต การแปรรูป การรับรองมาตรฐานความปลอดภัย ตลอดจนจัดหาตลาดหรือช่องทางการจำหน่าย

สรุปประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และกลยุทธ์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรทั้งเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เกษตรแปรรูป และเกษตรอัจฉริยะ เน้นเกษตรคุณภาพสูงและขับเคลื่อนการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ดังตารางที่ 3-2

ตารางที่ 3-2 สรุปเป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และกลยุทธ์

เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
1.1 การถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยสู่ชุมชนเพื่อผลิตสินค้าเกษตร	จำนวนผลผลิตการเกษตรที่เกิดจากการถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมเพื่อจำหน่าย	1.1.1 ถ่ายทอดเทคโนโลยีและ นวัตกรรม 1.1.2 ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตและคุณภาพ
1.2 การพัฒนาและแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มตอบสนองผู้บริโภค	ร้อยละของผลผลิตสินค้าเกษตรที่ได้รับการแปรรูปเพื่อจำหน่าย	1.2.1 ใช้เทคโนโลยีส่งเสริมการผลิตและแปรรูป 1.2.2 สร้างระบบการตรวจสอบคุณภาพผลผลิต
1.3 การตรวจสอบคุณภาพและรับรองมาตรฐานอาหารปลอดภัย	ร้อยละสินค้าการเกษตรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเพื่อจำหน่าย	1.3.1 สร้างมาตรฐานและให้การรับรองมาตรฐาน 1.3.2 สร้างรูปแบบและการบรรจุภัณฑ์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การรักษาฐานรายได้เดิมและสร้างรายได้จากธุรกิจการเกษตร เน้นการเกษตรคุณภาพสูง และปลอดภัยเพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้านการเกษตร

ตารางที่ 3-3 สรุปเป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และกลยุทธ์

เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
2.1 การสร้างและยกระดับผู้ประกอบการสินค้าด้านการเกษตร	จำนวนผู้ประกอบการธุรกิจการเกษตรเพิ่มขึ้น	2.1.1 สร้างผู้ประกอบการรายใหม่เพิ่มขึ้น 2.1.2 ยกระดับผู้ประกอบการรายเดิม
2.2 การสร้างรายได้จากสินค้าเกษตรและอาหารปลอดภัย	ร้อยละของรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่ได้มาตรฐาน	2.2.1 สร้างการประชาสัมพันธ์ภายในประเทศและระดับโลก 2.2.2 สร้างศูนย์จำหน่ายสินค้า
2.3 การบูรณาการองค์ความรู้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนิสิตและบัณฑิต	จำนวนนิสิต ผู้บัณฑิต ผู้สนใจเรียนรู้ฝึกงาน	2.3.1 สร้างศูนย์เรียนรู้ในการบูรณาการศาสตร์ของทุกสาขา 2.3.2 สร้างต้นแบบสาธิตเพื่อการฝึกงานและอาชีพ

3.4 มาตรการ เครื่องมือ ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (Means)

จากยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ที่ได้จากข้อ 3.3 สามารถนำมาจัดทำแผนงาน โครงการ ได้ดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรทั้งเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เกษตรแปรรูป และเกษตรอัจฉริยะ เน้นเกษตรคุณภาพสูงและขับเคลื่อนการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม

เป้าประสงค์ที่ 1 การถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยสู่ชุมชนเพื่อผลิตสินค้าเกษตร

ตารางที่ 3-4 มาตรการ แผนงาน โครงการ กลไก ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) จำแนกตาม ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 และเป้าประสงค์ที่ 1

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1		การสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรทั้งเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เกษตรแปรรูป เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เกษตรแปรรูป และเกษตรอัจฉริยะ เน้นเกษตรคุณภาพสูงและขับเคลื่อนการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม						
เป้าประสงค์ที่ 1.1		การถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยสู่ชุมชนเพื่อผลิตสินค้าเกษตร						
กลยุทธ์ที่ 1.1.1		ถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมสู่ชุมชน						
แผนงานที่ 1.1.1.1		แผนการสำรวจจุดเด่นและความต้องการของชุมชน						
โครงการ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย					ผู้รับผิดชอบ
			66	67	68	69	70	
1. สำรวจจุดเด่นของชุมชนและความต้องการเทคโนโลยีและนวัตกรรม	เพื่อสำรวจความต้องการชุมชนหรือความต้องการผู้รับการถ่ายทอด	จำนวนเรื่องหรือความต้องการที่สอดคล้องกับชุมชน	100	100	100	100	100	อาจารย์หรือนักวิจัย
แผนงานที่ 1.1.1.2		การจัดทำฐานข้อมูลความต้องการชุมชน						
โครงการ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย					ผู้รับผิดชอบ
			66	67	68	69	70	
1. การจัดทำฐานข้อมูลรวบรวมจุดเด่นและความต้องการถ่ายทอด	เพื่อวางแผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่สอดคล้องต่อความต้องการของชุมชน	ร้อยละของความสำเร็จของฐานข้อมูลความต้องการของชุมชน	90	95	100	100	100	อาจารย์หรือนักวิจัย

ตารางที่ 3-4 มาตรการ แผนงาน โครงการ กลไก ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) จำแนกตาม
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 และเป้าประสงค์ที่ 1 (ต่อ)

กลยุทธ์ที่ 1.1.2	ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตสินค้าเกษตร							
แผนงานที่ 1.1.2.1	การจัดทำแผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชน							
โครงการ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย					ผู้รับผิดชอบ
			66	67	68	69	70	
1. จัดทำโครงการและ กิจกรรมความร่วมมือ ถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ ชุมชน	เพื่อกำหนด และวางแผน โครงการ กิจกรรมที่จะ ถ่ายทอด	จำนวน โครงการหรือ กิจกรรมที่ ถ่ายทอดหรือ ความร่วมมือ	100	100	100	100	100	อาจารย์หรือนักวิจัย
แผนงานที่ 1.1.2.2	การสนับสนุนเทคโนโลยีและเครื่องมือ							
โครงการ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย					ผู้รับผิดชอบ
			66	67	68	69	70	
1. การจัดหาเทคโนโลยี และเครื่องมือที่ สนับสนุนการถ่ายทอด	เพื่อหาแหล่ง ทุนในการ สนับสนุน เทคโนโลยีและ เครื่องมือ	ร้อยละของ ความสำเร็จ ในการจัดหา เทคโนโลยี และเครื่องมือ	90	90	90	90	90	อาจารย์หรือนักวิจัย

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรทั้งเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น
เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เกษตรแปรรูป และเกษตรอัจฉริยะ เน้นเกษตรคุณภาพสูงและ
ขับเคลื่อนการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม

เป้าประสงค์ที่ 2 การพัฒนาและแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มตอบสนองผู้บริโภค

ตารางที่ 3-5 มาตรการ แผนงาน โครงการ กลไก ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) จำแนกตาม
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 และเป้าประสงค์ที่ 2

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1	การสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรทั้งเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เกษตรแปรรูปปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เกษตรแปรรูป และเกษตรอัจฉริยะ เน้นเกษตรคุณภาพสูงและขับเคลื่อนการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม
เป้าประสงค์ที่ 1.2	การพัฒนาและแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มตอบสนองผู้บริโภค
กลยุทธ์ที่ 1.2.1	สร้างเทคโนโลยีส่งเสริมการผลิตและแปรรูป
แผนงานที่ 1.2.1.1	การถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่การปฏิบัติจริง

ตารางที่ 3-5 มาตรการ แผนงาน โครงการ กลไก ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) จำแนกตาม
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 และเป้าประสงค์ที่ 2 (ต่อ)

โครงการ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย					ผู้รับผิดชอบ
			66	67	68	69	70	
1. โครงการหรือกิจกรรมต้นแบบในการดำเนินจริงของโครงการที่เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม	เพื่อขยายผลของการถ่ายทอดเทคโนโลยีอย่างเป็นรูปธรรม	ร้อยละของโครงการหรือกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม	90	90	90	95	100	อาจารย์หรือนักวิจัย
แผนงานที่ 1.2.1.2		การประกวดและการให้รางวัล						
โครงการ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย					ผู้รับผิดชอบ
			66	67	68	69	70	
1. การประกวดผลผลิตที่เกิดจากการดำเนินการของการถ่ายทอดเทคโนโลยี	เพื่อประเมินประสิทธิผลและผลลัพธ์ของการถ่ายทอดเทคโนโลยี	ร้อยละของผลผลิตที่มีประสิทธิผลและนำไปต่อยอดขยายผลได้	90	90	95	95	100	ส่วนงานที่นักวิจัยสังกัด
กลยุทธ์ที่ 1.2.2		สร้างระบบการตรวจสอบคุณภาพผลผลิต						
แผนงานที่ 1.2.2.1		แผนการตรวจสอบคุณภาพ						
โครงการ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย					ผู้รับผิดชอบ
			66	67	68	69	70	
1. กำหนดแนวทางการตรวจสอบคุณภาพผลผลิต	เพื่อคัดเลือกผลผลิตและตรวจสอบคุณภาพผลผลิต	ร้อยละของผลผลิตที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ	100	100	100	100	100	สถาบันหรือคณะ ศูนย์ ที่มีหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพ
แผนงานที่ 1.2.2.2		การพื้นฐานข้อมูลผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตร						
โครงการ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย					ผู้รับผิดชอบ
			66	67	68	69	70	
1. จัดทำฐานข้อมูลสินค้าเกษตรที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ	เพื่อนำผลผลิตเกษตรที่ผ่านคุณภาพไปขึ้นทะเบียนสินค้าคุณภาพ	ร้อยละของความสำเร็จของฐานข้อมูลสินค้าเกษตรที่ผ่านการตรวจสอบ	80	90	100	100	100	สถาบันหรือคณะ ศูนย์ ที่มีหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรทั้งเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เกษตรแปรรูป และเกษตรอัจฉริยะ เน้นเกษตรคุณภาพสูงและขับเคลื่อนการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม

เป้าประสงค์ที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพและรับรองมาตรฐานอาหารปลอดภัย

ตารางที่ 3-6 มาตรการ แผนงาน โครงการ กลไก ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) จำแนกตาม
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 และเป้าประสงค์ที่ 3

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1	การสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรทั้งเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เกษตรแปรรูป เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เกษตรแปรรูป และเกษตรอัจฉริยะ เน้นเกษตรคุณภาพสูงและขับเคลื่อนการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม							
เป้าประสงค์ที่ 1.3	การตรวจสอบคุณภาพและรับรองมาตรฐานอาหารปลอดภัย							
กลยุทธ์ที่ 1.3.1	สร้างมาตรฐานและให้การรับรองมาตรฐาน							
แผนงานที่ 1.3.1.1	การกำหนดมาตรฐานอาหารปลอดภัย							
โครงการ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย					ผู้รับผิดชอบ
			66	67	68	69	70	
1. การกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้าเกษตรประเภทอาหาร	เพื่อรับรองมาตรฐานความปลอดภัย	ร้อยละของอาหารปลอดภัยที่ผ่านมาตรฐาน	100	100	100	100	100	ศูนย์รับรองมาตรฐานอาหารปลอดภัย มก.
แผนงานที่ 1.3.1.2	การขึ้นทะเบียนรับรองมาตรฐาน							
โครงการ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย					ผู้รับผิดชอบ
			66	67	68	69	70	
1. การออกไปรับรองมาตรฐานโดย มก.	เพื่อรับรองอาหารปลอดภัยก่อนจำหน่ายสู่ผู้บริโภค	ร้อยละของความเชื่อมั่นในการรับรองมาตรฐานอาหารปลอดภัยของ มก.	100	100	100	100	100	ศูนย์รับรองมาตรฐานอาหารปลอดภัย มก.

ตารางที่ 3-6 มาตรการ แผนงาน โครงการ กลไก ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) จำแนกตาม
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 และเป้าประสงค์ที่ 3 (ต่อ)

กลยุทธ์ที่ 1.3.2	สร้างรูปแบบและการบรรจุภัณฑ์							
แผนงานที่ 1.3.2.1	การพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือแปรรูป							
โครงการ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย					ผู้รับผิดชอบ
			66	67	68	69	70	
1. การพัฒนาผลิตภัณฑ์การเกษตรที่เป็นต้นน้ำ	เพื่อเพิ่มมูลค่าจากพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือแปรรูป	ร้อยละของผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการแปรรูปหรือพัฒนาให้เกิดมูลค่าเพิ่ม	95	100	100	100	100	คณะ สถาบัน สำนัก
แผนงานที่ 1.3.2.2	การพัฒนาการบรรจุภัณฑ์							
โครงการ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย					ผู้รับผิดชอบ
			66	67	68	69	70	
1. การออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์	เพื่อออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์	ร้อยละการพึงพอใจในการออกแบบบรรจุ	90	95	95	95	95	คณะและ สถาบัน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างและพัฒนาคนด้านการเกษตรเพื่อสร้างรายได้การ
ต่อ ยอดเชิงพาณิชย์จากงานวิจัยและนวัตกรรมในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับ
นานาชาติอย่างยั่งยืน

เป้าประสงค์ที่ 1 การสร้างและยกระดับผู้ประกอบการสินค้าด้านการเกษตร

ตารางที่ 3-7 มาตรการ แผนงาน โครงการ กลไก ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) จำแนกตาม
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 และเป้าประสงค์ที่ 1

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2	การสร้างและพัฒนาคนด้านการเกษตรเพื่อสร้างรายได้การต่อยอดเชิงพาณิชย์จากงานวิจัยและนวัตกรรมในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับนานาชาติอย่างยั่งยืน							
เป้าประสงค์ที่ 2.1	การสร้างและยกระดับผู้ประกอบการสินค้าด้านการเกษตร							
กลยุทธ์ที่ 2.1.1	สร้างผู้ประกอบการรายใหม่เพิ่มขึ้น							
แผนงานที่ .1.1.1	แผนการส่งเสริมผู้ประกอบการรายใหม่							
โครงการ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย					ผู้รับผิดชอบ
			66	67	68	69	70	
1. การสร้างผู้ประกอบการจากเกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยี	เพื่อสร้างผู้ประกอบการรายใหม่จากเกษตรกร	ร้อยละของผู้ประกอบการรายใหม่จากเกษตรกร	50	60	70	80	90	คณะ สถาบัน สำนัก
แผนงานที่ .1.1.2	การอบรมส่งเสริมทักษะเกษตรกรรายใหม่							
โครงการ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย					ผู้รับผิดชอบ
			66	67	68	69	70	
1. การเพิ่มทักษะเกษตรกรรายใหม่	เพื่อเพิ่มทักษะผู้ประกอบการรายใหม่	ร้อยละของผู้ประกอบการรายใหม่จากเกษตรกรที่ได้รับการเพิ่มทักษะ	100	100	100	100	100	คณะ สถาบัน สำนัก
กลยุทธ์ที่ 2.1.2	ยกระดับผู้ประกอบการรายเดิม							
แผนงานที่ 2.1.2.1	แผนการยกระดับผู้ประกอบการรายเดิม							
โครงการ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย					ผู้รับผิดชอบ
			66	67	68	69	70	
1. การยกระดับผู้ประกอบการรายเดิม	เพื่อวางแผนเพิ่มทักษะผู้ประกอบการรายเดิม	ร้อยละของความสำเร็จตามแผนในการยกระดับผู้ประกอบการรายเดิม	90	90	90	90	90	คณะ สถาบัน สำนัก

ตารางที่ 3-7 มาตรการ แผนงาน โครงการ กลไก ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) จำแนกตาม
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 และเป้าประสงค์ที่ 1 (ต่อ)

แผนงานที่ 2.1.2.2		การอบรมเพิ่มทักษะผู้ประกอบการรายเดิม						
โครงการ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย					ผู้รับผิดชอบ
			66	67	68	69	70	
1. การอบรมเพิ่ม ทักษะผู้ประกอบการ รายเดิม	เพื่ออบรมเพิ่ม ทักษะแก่ ผู้ประกอบการ รายเดิม	ร้อยละ ผู้ประกอบการ รายเดิมที่เข้า ร่วมโครงการ อบรมเพิ่ม ทักษะ	80	80	80	80	80	คณะ สถาบัน สำนัก

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างและพัฒนาคนด้านการเกษตรเพื่อสร้างรายได้การต่อยอดเชิงพาณิชย์จากงานวิจัยและนวัตกรรมในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับนานาชาติอย่างยั่งยืน

เป้าประสงค์ที่ 2 การสร้างรายได้จากสินค้าเกษตรและอาหารปลอดภัย

ตารางที่ 3-8 มาตรการ แผนงาน โครงการ กลไก ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) จำแนกตาม
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 และเป้าประสงค์ที่ 2

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2		การสร้างและพัฒนาคนด้านการเกษตรเพื่อสร้างรายได้การต่อยอดเชิงพาณิชย์จากงานวิจัยและนวัตกรรมในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับนานาชาติอย่างยั่งยืน						
เป้าประสงค์ที่ 2.2		การสร้างรายได้จากสินค้าเกษตรและอาหารปลอดภัย						
กลยุทธ์ที่ 2.2.1		สร้างการประชาสัมพันธ์ทั้งภายในและนานาชาติ						
แผนงานที่ 2.2.1.1		การจัดทำแผนธุรกิจ						
โครงการ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย					ผู้รับผิดชอบ
			66	67	68	69	70	
1. การจัดทำแผนธุรกิจ	เพื่อวางแผน ธุรกิจ การ จำหน่าย สินค้าเกษตร	ร้อยละของ ความสำเร็จ ตามแผน ธุรกิจ เกษตร	90	90	90	90	90	คณะ สถาบัน สำนัก

ตารางที่ 3-8 มาตรการ แผนงาน โครงการ กลไก ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) จำแนกตาม
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 และเป้าประสงค์ที่ 2 (ต่อ)

แผนงานที่ 2.2.1.2	การประชาสัมพันธ์การจำหน่ายสินค้าเกษตรและอาหารปลอดภัยจากฐานศิษย์เก่าและเครือข่ายวิจัยทั่วโลก							
โครงการ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย					ผู้รับผิดชอบ
			66	67	68	69	70	
1. การสร้างเครือข่ายจากฐานศิษย์เก่าและเครือข่ายนักวิจัยทั่วโลก	เพื่อสร้างฐานลูกค้าทั้งภายในและภายนอกประเทศทั่วประเทศทั่วโลก	ร้อยละจำนวนศิษย์เก่าและเครือข่ายนักวิจัยทั่วโลกที่เป็นลูกค้าและบอกต่อ	90	90	90	90	90	คณะ สถาบัน สำนัก
กลยุทธ์ที่ 2.2.2	สร้างรายได้จากการจำหน่ายสินค้าเกษตร							
แผนงานที่ 2.2.2.1	การเปิดศูนย์จำหน่ายสินค้าเกษตรและอาหาร							
โครงการ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย					ผู้รับผิดชอบ
			66	67	68	69	70	
1. การเปิดศูนย์จำหน่ายสินค้าเกษตรและอาหารปลอดภัย	เพื่อเป็นศูนย์กลางจำหน่ายสินค้าทั้งในและนอกประเทศ	ร้อยละของรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิม	20	30	40	50	60	คณะ สถาบัน สำนัก
แผนงานที่ 2.2.2.2	การจัดทำแผนการตลาด Online							
โครงการ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย					ผู้รับผิดชอบ
			66	67	68	69	70	
1. การส่งเสริมการตลาด online	เพื่อใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมตลาด	ร้อยละของสั่งซื้อสินค้าออนไลน์	50	50	50	50	50	คณะ สถาบัน สำนัก

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างและพัฒนาคนด้านการเกษตรเพื่อสร้างรายได้การต่อยอดเชิงพาณิชย์จากงานวิจัยและนวัตกรรมในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับนานาชาติอย่างยั่งยืน

เป้าประสงค์ที่ 3 การบูรณาการองค์ความรู้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนิสิตและบัณฑิต

ตารางที่ 3-9 มาตรการ แผนงาน โครงการ กลไก ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) จำแนกตาม
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 และเป้าประสงค์ที่ 3

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2	การสร้างและพัฒนาคนด้านการเกษตรเพื่อสร้างรายได้การต่อยอดเชิงพาณิชย์จากงานวิจัยและนวัตกรรมในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับนานาชาติอย่างยั่งยืน							
เป้าประสงค์ที่ 2.3	การบูรณาการองค์ความรู้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนิสิตและบัณฑิต							
กลยุทธ์ที่ 2.3.1	สร้างศูนย์เรียนรู้ในการบูรณาการศาสตร์ของทุกสาขา							
แผนงานที่ 2.3.1.1	จัดทำฐานองค์ความรู้ให้นิสิตเพื่อการเรียนรู้							
โครงการ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย					ผู้รับผิดชอบ
			66	67	68	69	70	
1. การจัดทำฐานข้อมูลบูรณาการองค์การเรียนรู้ในสาขาต่าง ๆ	ถ่ายทอด	ร้อยละขององค์ความรู้ที่ได้รับการบูรณาการ	60	70	80	90	90	คณะ สถาบัน สำนัก
แผนงานที่ 2.3.1.2	การประชาสัมพันธ์เปิดเป็นศูนย์การเรียนรู้ในระดับนานาชาติ							
โครงการ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย					ผู้รับผิดชอบ
			66	67	68	69	70	
1. การประชาสัมพันธ์เปิดเป็นศูนย์การเรียนรู้ในระดับนานาชาติ	เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาคน	จำนวนผู้เข้าถึงข้อมูลการเรียนรู้จากทุกช่องทาง (ล้านคน)	1.0	1.5	2.0	2.5	3.0	มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3-9 มาตรการ แผนงาน โครงการ กลไก ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) จำแนกตาม
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 และเป้าประสงค์ที่ 3 (ต่อ)

กลยุทธ์ที่ 2.3.2	สร้างต้นแบบสาธิตเพื่อการฝึกงานและอาชีพ							
แผนงานที่ 2.3.2.1	จัดทำต้นแบบสาธิตการบูรณาการองค์ความรู้							
โครงการ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย					ผู้รับผิดชอบ
			66	67	68	69	70	
1. การจัดทำต้นแบบ สาธิตองค์ความรู้	เพื่อทำ ต้นแบบการ เรียนรู้สำหรับ นิสิต บัณฑิต และผู้สนใจ	จำนวน ต้นแบบ สาธิตการ เรียนรู้	10	15	20	25	30	คณะ สถาบัน สำนัก
แผนงานที่ 2.3.2.2	การจัดทำแผนการฝึกปฏิบัติและส่งเสริมอาชีพ							
โครงการ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย					ผู้รับผิดชอบ
			66	67	68	69	70	
1. การจัดทำแผนการฝึก ปฏิบัติจริงและส่งเสริม อาชีพ	เพื่อวางระบบ การฝึกปฏิบัติ จริงและการ ส่งเสริมอาชีพ	จำนวน นิสิต บัณฑิต และ ผู้สนใจ	100	150	200	250	300	คณะ สถาบัน สำนัก

3.5 แผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategic Map)

3.5.1 แผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategic Map)

ผู้ศึกษาได้จัดทำแผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategic map) ของการยกระดับสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัย โดยกำหนดเป้าประสงค์ในแต่ละมิติ ตามกรอบการประเมินผลการพัฒนาการปฏิบัติราชการ ในแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (กพร.) ซึ่งจำแนกเป็น 4 มิติ ตามแผนภาพที่ 3-1 และแสดงกรอบความเชื่อมโยงแผนปฏิบัติการยกระดับสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัยระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ.2566 – 2570) ตามแผนภาพที่ 3-2 ได้ดังนี้

มิติที่ 1 มิติด้านประสิทธิภาพตามพันธกิจ (Run the business) เป้าประสงค์ที่แสดงผลงานที่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายตามที่ได้รับงบประมาณมาดำเนินการ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน และผู้รับบริการ

เป้าประสงค์

R.1 การสร้างและยกระดับผู้ประกอบการสินค้าด้านการเกษตร

R.2 การสร้างรายได้จากสินค้าเกษตรและอาหารปลอดภัย

มิติที่ 2 มิติด้านคุณภาพการให้บริการ (Save the customer) เป้าประสงค์
ที่ให้ความสำคัญกับผู้รับบริการในการให้บริการที่มีคุณภาพ สร้างความพึงพอใจ แก่ผู้รับบริการ

เป้าประสงค์

S.1 การถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยสู่ชุมชนเพื่อผลิตสินค้าเกษตร

มิติที่ 3 มิติด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติราชการ (Manage resources)
เป้าประสงค์ที่แสดงความสามารถในการปฏิบัติงาน โดยองค์กรต้องการทรัพยากร (นอกเหนือ
บุคลากร) รวมถึงต้องมีกระบวนการ หรือกิจกรรม เพื่อนำไปสู่สิ่งที่คุณรับบริการต้องการ หรือเพื่อ
ก่อให้เกิดประสิทธิผลตามพันธกิจ

เป้าประสงค์

M.1 การพัฒนาและแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มตอบสนองผู้บริโภค

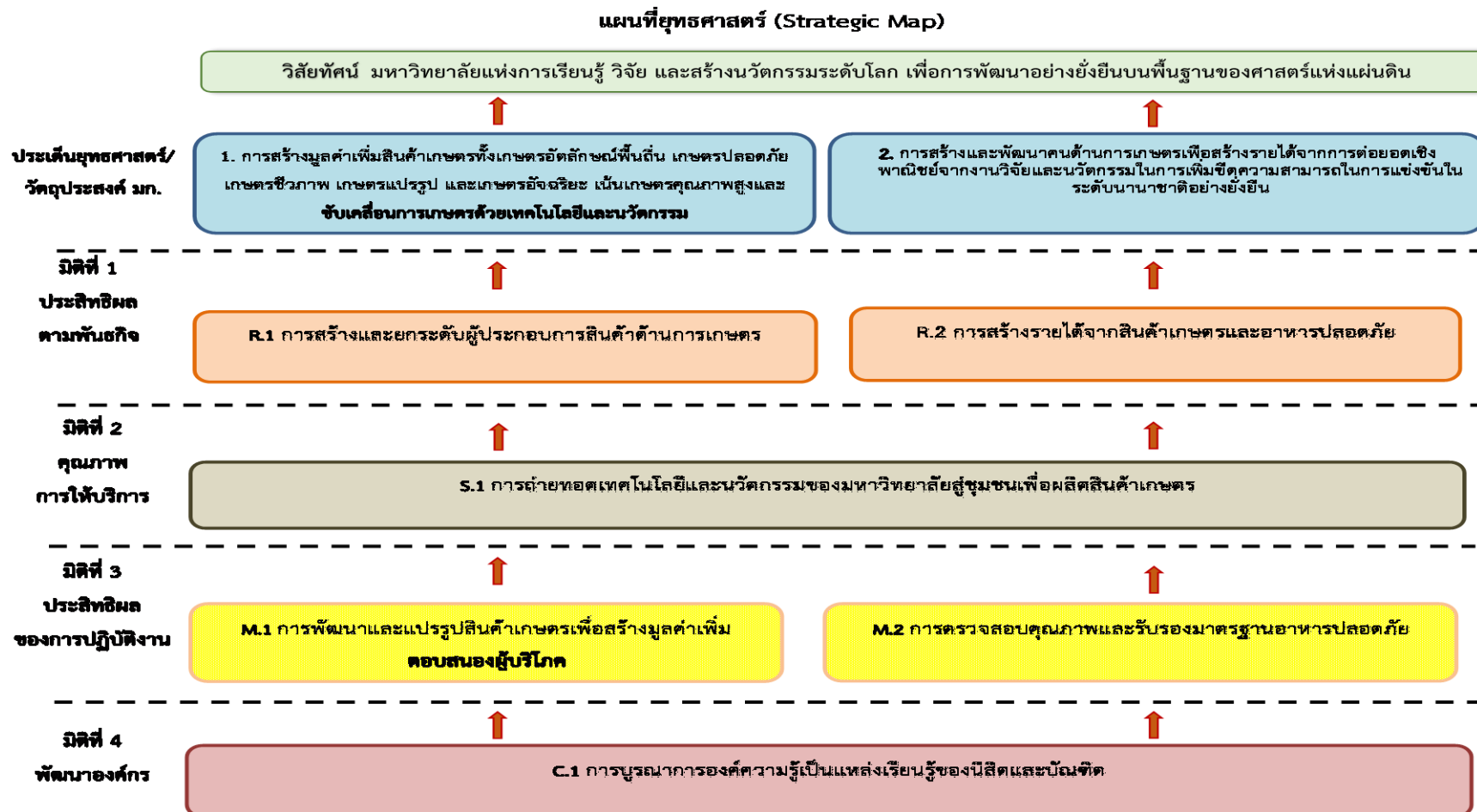
M.2 การตรวจสอบคุณภาพและรับรองมาตรฐานอาหารปลอดภัย

มิติที่ 4 มิติด้านพัฒนาองค์กร (Capacity building) เป้าประสงค์ที่เกี่ยวข้อง
กับการเตรียมความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงขององค์กรในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์

เป้าประสงค์

C.1 การบูรณาการองค์ความรู้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนิสิตและบัณฑิต

แผนภาพที่ 3-1 แผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategic Map) ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.5.2 กรอบความเชื่อมโยงแผนปฏิบัติการ ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แผนภาพที่ 3-2 กรอบความเชื่อมโยงแผนปฏิบัติการ ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 4

ข้อเสนอแนะทางยุทธศาสตร์

ข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนและการนำยุทธศาสตร์ไปใช้

1. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม เป็นมหาวิทยาลัยที่ได้รับการกำหนดกลุ่มอุดมศึกษาเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Focus) เป็นกลุ่ม “การวิจัยระดับแนวหน้าของโลก (Global and Frontier Research)” ในสาขา และในสาขาเกษตรและอาหาร อุตสาหกรรมเกษตร วนศาสตร์ สัตวแพทยศาสตร์ เทคนิคการสัตวแพทย์ สาธารณสุขศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และสาขาอื่น ๆ ที่สามารถบูรณาการหลักสูตรและองค์ความรู้ของศาสตร์ต่าง ๆ ที่มีความเชี่ยวชาญ ที่เกี่ยวข้อง เป็นมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่ มีคณะ สาขาวิชาที่มีความโดดเด่น มีชื่อเสียง และผลงานเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ และเป็นความได้เปรียบเชิงยุทธศาสตร์ ซึ่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ระยะเวลาดำเนินการ 15 ปี (พ.ศ. 2560-2574) ซึ่งแผนดังกล่าวยังใช้เป็นแนวทางและอ้างอิง ดังนั้น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ควรได้มีการจัดทำ และปรับปรุงแผนพัฒนามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ระยะเวลาดำเนินการ 15 ปี (พ.ศ. 2560-2574) เพื่อให้ทิศทางแผนสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี รวมทั้ง มีการปรับปรุงแผนปฏิบัติการ 4 ปี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (พ.ศ. 2564-2567) เพื่อให้มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สามารถขับเคลื่อนผลงานเพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติได้มากยิ่งขึ้น

2. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่ มีวิทยาเขต คณะ ศูนย์ สถานี กระจายอยู่เกือบทุกภูมิภาค จึงเป็นความได้เปรียบเชิงภูมิศาสตร์ และมีความเชี่ยวชาญในทาง การเกษตรหลายสาขาเกษตร ควรเป็นผู้ชี้้นำการพัฒนาทางด้านการเกษตรของประเทศ โดยอาจทำการประเมินผลการดำเนินงานทางด้านการเกษตรของรัฐบาล การให้ข้อคิดข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทิศทางการดำเนินงานเชิงวิชาการหรือเชิงนโยบายนโยบายแก่ภาครัฐ เพื่อให้เห็นภาพเกิดความยั่งยืนด้านการเกษตร ในเรื่องความมั่นคงทางอาหาร ทรัพยากร เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพของประชาชน

3. จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ควรมีการพัฒนาฐานข้อมูลองค์ความรู้ต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการพัฒนาคนให้ก้าวหน้า เทคโนโลยี และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี ในการและพัฒนากำหนดนำผลผลิตจากผลงานวิจัย และ

บริการวิชาการที่โดดเด่นและต่อยอดได้ นำมาต่อยอดเชิงพาณิชย์ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน ผู้ประกอบการ และการหารายได้ให้มหาวิทยาลัย เพื่อเป็นแหล่งทุนในการสนับสนุนผลิตผลงานวิจัย และบริการวิชาการ นอกเหนือจากการได้รับการจัดสรรโครงการสำคัญตามนโยบายรัฐบาลที่ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและเพื่อการขับเคลื่อนด้านการเกษตรและอาหารของประเทศให้ยั่งยืน

4. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีศูนย์ตรวจสอบมาตรฐาน คุณภาพ และมาตรฐานอาหารปลอดภัย ในทุกสาขาด้านการเกษตรและอาหารให้ได้มาตรฐานในระดับสากล รวมทั้งการจัดทำห้องปฏิบัติการวิจัย และใช้เครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ให้ทันสมัย เพื่อสร้างความได้เปรียบ ในการผลิตสินค้าเกษตรที่ได้รับการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานอาหารปลอดภัย และความมั่นคง ในการสร้างความเข้มแข็งด้านการเกษตรและอาหารให้ประเทศไทยในระดับนานาชาติ

5. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ควรบูรณาการความร่วมมือกับกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ ให้มีความใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น เนื่องจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีภารกิจหลักในการ เข้าถึงเกษตรกรและชุมชน จึงเป็นโอกาสที่มหาวิทยาลัยสามารถใช้อำนาจความรู้สนับสนุนและต่อยอด ผลผลิตจากเกษตรกรพื้นบ้านเพื่อยกระดับเป็นผู้ประกอบการ การพัฒนาและแปรรูปสินค้า การ รับรองมาตรฐาน จำหน่ายสินค้าผ่านตลาด online ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่มีความ หลากหลาย และสนับสนุนเป็นสินค้า premium ในระดับนานาชาติ

บรรณานุกรม

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. นโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา

วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2563-2570. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

<https://www.mhesi.go.th/index.php/stg-policy/930-2563-2570.html>

วันที่ 1 เมษายน 2565.

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. วิสัยทัศน์ พันธกิจ. (ออนไลน์).

เข้าถึงได้จาก : [https://www.mhesi.go.th/index.php/aboutus/vision-](https://www.mhesi.go.th/index.php/aboutus/vision-mission.html)

[mission.html](https://www.mhesi.go.th/index.php/aboutus/vision-mission.html) วันที่ 1 เมษายน 2565.

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. แผนยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการของ มก. (ออนไลน์).

เข้าถึงได้จาก : <https://www.ku.ac.th/th/operation-plan-and-action-plan-of-ku/>

วันที่ 1 เมษายน 2565.

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 135 ตอน 82 ก หน้า 1-61,

13 ตุลาคม 2561.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (3) ประเด็นการเกษตร (พ.ศ. 2561-2580).

(ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : [https://graduates.kpru.ac.th/file/pdf/thesis-](https://graduates.kpru.ac.th/file/pdf/thesis-guide/5.Chapter-4.pdf/)

[guide/5.Chapter-4.pdf/](https://graduates.kpru.ac.th/file/pdf/thesis-guide/5.Chapter-4.pdf/) วันที่ 1 เมษายน 2565.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและ

สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : [https://www.nesdc.go.th/](https://www.nesdc.go.th/download/document/Yearnd/2021/plan13.pdf)

[download/document/Yearnd/2021/plan13.pdf](https://www.nesdc.go.th/download/document/Yearnd/2021/plan13.pdf) วันที่ 1 เมษายน 2565.

ประวัติย่อผู้ศึกษา

ชื่อ-สกุล	นางสุชีรา จรรยามั่น
วัน เดือน ปีเกิด	16 พฤศจิกายน 2507
ประวัติการศึกษา	บริหารธุรกิจบัณฑิต (การบริหารทั่วไป) มหาวิทยาลัยรามคำแหง บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หลักสูตรผู้บริหารที่คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (ก.พ.อ.) รับรอง “หลักสูตรการบริหารงานอุดมศึกษาระดับสูง” (นบส. 4) อบรม Training for Trainer ภายใต้โครงการ Advancing University Financial Management Practices in Southeast Asia/ ADVANSE ดังนี้ - Universiti Putra Malaysia (UPM) เมือง Putrajaya ประเทศมาเลเซีย - Saarland University Saarbrucken สหพันธรัฐเยอรมนี - มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก - Universitas Gudjahmada เมือง Yogyakarta ประเทศอินโดนีเซีย - มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก - คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ประวัติการทำงาน	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ หัวหน้าหน่วยงบประมาณเงินรายได้ หัวหน้างานวิเคราะห์แผนและงบประมาณ
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้อำนวยการกองแผนงาน สำนักงานมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์